

Fennia

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2016

Sisältö

Toimitusjohtajan katsaus	1
Hallituksen toimintakertomus	2
Tilinpäätös	
Tuloslaskelma	6
Tase	8
Emoyhtiön rahoituslaskelma	10
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	11
Konserniyhtiöt	16
Emoyhtiön liitetiedot	
Liite 1. Vakuutusmaksutulo	17
Liite 2. Vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos, emoyhtiö	18
Liite 3. Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät	19
Liite 4. Liikekuluerittelyt	20
Liite 5. Erittelyt henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä	21
Liite 6. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely	22
Liite 7. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero	23
Liite 8. Kiinteistösijoitukset	24
Liite 9. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä	25
Liite 10. Muut sijoitukset	26
Liite 11. Saamiset	27
Liite 12. Omistukset muissa yrityksissä	28
Liite 13. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset	30
Liite 14. Velat	31
Liite 15. Oma pääoma	32
Liite 16. Vakuudet ja vastuusitoumukset	33
Liite 17. Lähipiirilainat- ja liiketoimet	34
Konsernin tulosanalyysi	35
Tunnusluvut	36
Sijoitusjakauma käyvin arvoin	37
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle	38
Tunnuslukujen laskentakaavat	39
Riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinta	41
Hallituksen ehdotus voiton käytöstä	50
Tilintarkastuskertomus	51
Hallintoneuvoston lausunto	53
Fennian hallinto	
Hallintoneuvosto	54
Hallitus	58
Tilintarkastajat	59
Johtoryhmä	60
Lääkärit	61

■ Fennian operatiivinen tulos oli hyvä

Fennian operatiivinen tulos parani vuonna 2016, ja vahinkomenojen pienentymisestä johtuen yhtiön riskisuhde aleni. Luvuista huomaa, että fennialaiset ovat jatkaneet systemaattista perusliiketoiminnan kehittämistä. Olemme rakentaneet palvelujamme ja kannattavuutta monella eri tavalla.

Onnistuneiden kumppanuuksien avulla Fenniassa on tehostettu ja sujuvoitettu palvelua. Pystymme kohtaamaan asiakkaan siellä, missä se on hänelle luontevinta ja tarjoamme vahingosta selviytymisen palveluja, kun tilanne sitä vaatii. Kumppanuuksien avulla tavoittelemme laadukasta asiakaskokemusta.

Olemme jatkaneet digitaalisten palveluiden sekä robotiikan kehittämistä ja siirtyneet Oma Fennia -verkkopalvelujen avulla lähes paperittomiin palveluprosesseihin niiden asiakkaiden osalta, jotka ovat valinneet verkon asiointikanavakseen.

Fenniassa on rakennettu myös hyvinvointistrategiaa. Yhtiössä on varauduttu soten mukanaan tuomaan isoon, yhteiskunnalliseen sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden, tuottamisen ja rahoituksen muutokseen.

Fennia-konsernin rakenteita ja organisaatiota on uudistettu katsauskauden jälkeen. Uusien rakenteiden sekä niiden kanssa rinnan tapahtuvan toiminta- ja johtamismallien päivityksen keskeisenä tavoitteena on, että Fennia-konserni tulee olemaan entistä kilpailukykyisempi tulevaisuudessa. Uudistumiseen on kolme keskeistä syytä: Fennia-Konserni on kasvanut ja kehittynyt merkittävästi 2000-luvulla, sääntely-ympäristö asettaa uusia vaatimuksia emo- ja tytäryhtiöille sekä johtamiselle ja vastuurooleille. Näiden lisäksi asiakaskäyttäytyminen sekä asiakkaiden odotukset ovat muuttuneet merkittävästi.

EPSI-Rating -tutkimuksen mukaan Fennia on viidettä vuotta peräkkäin yritysasiakkaiden keskuudessa suositelluin vakuutusyhtiö. Erityisen tyytyväisiä yritysasiakkaat olivat tuotteiden laatuun sekä hinta-laatu-suhteeseen. Tämä kertoo siitä, että olemme pystyneet vastaamaan asiakkaidemme tarpeisiin ja odotuksiin onnistuneesti.

Kilpailu on kuitenkin kovaa, ja meidän on kehitettävä toimintaamme jatkuvasti, ennakkoluulottomasti ja asiakkaitamme kuunnellen.

Kiitokset asiakkaillemme, työntekijöillemme ja yhteistyökumppaneillemme hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä.

Antti Kuljukka
toimitusjohtaja

Hallituksen toimintakertomus

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian operatiivinen tulos parani vuonna 2016. Vahinkomenojen pienentymisestä johtuen yhtiön riskisuhde aleni. Tilinpäätöksessä vakuutusliikkeen tulokseen sisältyy vastuuvelan diskonttauskoron alentaminen ja muutamia kertaluonteisia eriä, jotka kasvattivat yhtiön yhdistettyä kulusuhdetta.

Vakuutustoiminta

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta oli 417 miljoonaa euroa (429 milj. euroa). Ensivakuutuksen maksutulo aleni 417,0 miljoonaan euroon (429,0 milj. euroa). Tulevan jälleenvakuutuksen maksutulo oli 0,3 miljoonaa euroa (0,4 milj. euroa). Luottotappiot olivat 2,0 miljoonaa euroa (2,3 milj. euroa).

Yhtiö päätti alentaa vastuuvelan diskonttauksessa käytettävää laskuperustekorkoa 2,0 prosenttiin (2,4 %). Tämän johdosta vastuuvelka kasvoi 30 miljoonaa euroa. Tilivuoden lopussa toteutettiin myös muita vastuuvélkaperusteiden muutoksia, jotka puolestaan alensivat korvauskuluja 10 miljoonalla eurolla. Nämä kertaluonteiset erät heikensivät tilikauden yhtiötasosta riski- ja vahinkosuhdetta 4,8 prosenttiyksikköä. Vertailuvuoden korvauskuluihin sisältyi kertaluonteista vastuuvélkakasvua 7 miljoonaa euroa, joka heikensi vertailuvuoden riski- ja vahinkosuhdetta 1,7 prosenttiyksikköä.

Yhtiön liikekulut kasvoivat 103 miljoonaan euroon (95 milj. euroa). Yhtiö kirjasi tilin-päätöksessä tietojärjestelmäinvestoinneista arvonalennuspoistoja ja muita lisäpoistoja yhteensä 3,6 miljoonaa euroa. Tilivuoden kuluksi kirjattiin lisäksi 31.12.2016 päättyneen TEL-lisävakuutuksen kertamaksut 2,1 miljoonaa euroa. Nämä kertaluonteiset poikkeuserät heikensivät yhtiön toimintakulusuhdetta 1,4 prosenttiyksikköä.

Yhtiön yhdistetty kulusuhde oli 100,9 prosenttia (98,5 %). Yhtiön operatiivinen yhdistetty kulusuhde aleni ja oli 94,7 prosenttia (96,7 %), josta vahinkojen osuus (riskisuhde) oli 62,2 prosenttia (65,9 %) ja liikekulujen sekä korvausten käsittelykulujen osuus (toimintakulusuhde) oli 32,5 prosenttia (30,9 %).

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksutulo aleni 82 miljoonaan euroon (89 milj. euroa). Lajin vertailukelpoinen vahinkosuhde aleni 89 prosenttiin (90 %). Muun tapaturma- ja sairausvakuutuksen maksutulo kasvoi 4 prosenttia 45 miljoonaan euroon (44 milj. euroa). Lajin vahinkosuhde aleni edelleen 76 prosenttiin (82 %). Määrätietoinen riskin mukainen hinnoittelu on alentanut lajin vahinkosuhdetta jo useana vuonna.

Liikennevakuutuksen maksutulo aleni 78 miljoonaan euroon (82 milj. euroa). Lajin kannattavuus parani. Vahinkosuhde oli erittäin hyvä 55 prosenttia (65 %). Vapaaehtoisen autovakuutuksen maksutulo kasvoi 77 miljoonaan euroon (76 milj. euroa). Toisin kuin liikennevakuutuksessa autovakuutuksen vahinkosuhde kääntyi kasvuun. Sama kehitys toteutui koko vahinkovakuutusosalalla. Vahinkosuhde oli epätydyttävä 78 prosenttia (69 %).

Yritysten palo- ja muiden omaisuusvakuutusten maksutulo oli 46 miljoonaa euroa. Vaikeat suhdannenäkymät selittävät maksutulon 3 prosentin alenemista. Kotivakuutuksen maksutulo vastuu- ja oikeusturvaosineen kasvoi 2 prosenttia ja oli 50 miljoonaa euroa. Sekä kotitalouksien että yrityssektorin vahinkosuhde kasvoi näissä lajeissa, mutta maltillisesti.

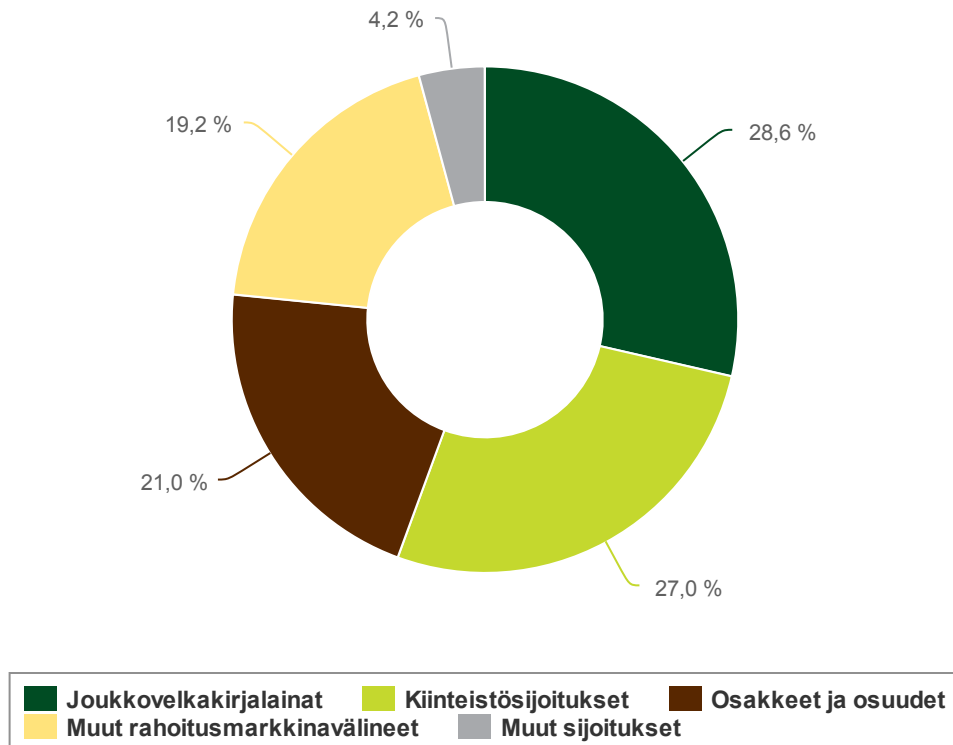
Sijoitustoiminta

Yhtiön sijoitustuotto käyvin arvoin oli 42 miljoonaa euroa (59 milj. euroa) ollen 2,7 prosenttia (3,9 %) sijoitetulle pääomalle. Yhtiön tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 17 miljoonaa euroa (95 milj. euroa).

Yhtiön sijoitusten käypä arvo oli vuoden lopussa 1 618 miljoonaa euroa (1 561 milj. euroa). Joukkolainojen ja pitkän koron rahastosijoitusten osuus sijoituskannasta oli 29 prosenttia sekä rahamarkkinasijoitusten ja talletusten osuus 19 prosenttia. Osakkeiden, osakerahastosijoitusten ja pääomarahastojen osuus oli 21 prosenttia, kiinteistösijoitusten 27 prosenttia ja muita sijoituksia oli 4 prosenttia.

Fennian sijoituskannan jakauma 31.12.2016 1 671 (1 561) miljoonaa euroa

Sijoitustoiminnan tuottoprosentti 2,7 % (3,9 %)

Tulos

Yhtiön liikevoitto oli 0,1 miljoonaa euroa (87,9 milj. euroa). Vakuutusteknistä tulosta rasitti vastuuvélkaperusteiden muutos, joka pienensi liikevoittoa 20 miljoonalla eurolla (7 milj. eurolla). Muilta osin vakuutustekninen tulos kehittyi edelleen myönteiseen suuntaan. Vertailuvuoden liikevoittoon vaikutti merkittävästi sijoitusten myyntivoitot.

Yhtiön tasoitusmäärä kasvoi 13 miljoonalla eurolla 281 miljoonaan euroon (268 milj. euroa).

Yritysjohto ja henkilöstö

Kertomusvuonna Fennian hallitukseen kuuluivat jäseninä teollisuusneuvos Mikael Ahlbäck (puheenjohtaja), kauppaneuvos Matti Pörhö (varapuheenjohtaja), filosofian lisensiaatti Jussi Järventaus, toimitusjohtaja Lars Koski, professori Eva Liljeblom, toimitusjohtaja Timo Salli ja toimitusjohtaja Paul Stucki.

Hallitus piti kertomusvuoden aikana yhteensä 9 kokousta. Jäsenten läsnäoloprosentti oli 95 prosenttia.

Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut Antti Kuljukka.

Yhtiön palveluksessa oli vuonna 2016 keskimäärin 935 henkilöä (1043).

Palkitseminen

Palkitsemisen lähtökohtana Fennia-konsernissa on kannustava, oikeudenmukainen, kohtuullinen sekä konsernin ja konserniyhtiöiden lyhyen ja pitkän tähtäimen etujen mukainen johdon ja henkilöstön palkitseminen. Palkitsemisjärjestelmät perustuvat ennalta määriteltujen, konsernin strategisista tavoitteista johdettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi konsernille on laadittu palkitsemisperiaatteet (palkkapolitiikka). Fennia-konsernin palkkapolitiikassa

määritellään kaikkien fennialaisten palkan ja palkkioiden määräytymisen periaatteet. Fenniassa palkkapolitiikka nähdään kokonaisuutena, johon vaikuttavat mielenkiintoisen ja riittävän haastavan tehtäväkentän lisäksi hyvä johtaminen, henkilöstöedut ja rahallinen palkitseminen. Palkkapolitiikasta selviää myös se, miten jokainen fennialainen voi itseään ja omaa toimintaansa kehittämällä vaikuttaa palkkakehitykseensä ja mitkä ovat palkka- ja palkkioasioihin liittyvät vastuut yhtiössä.

Palkitsemisperiaatteiden mukaisesti palkitseminen on rakennettu epätervettä riskinottoa estävällä tavalla. Palkitsemisjärjestelmissä on mm. ennalta määrätty palkkiomaksimit, jotka rajoittavat palkkion enimmäismäärän ja force majeure -ehto, joka antaa hallitukselle oikeuden järjestelmien muuttamiseen kesken kauden, jos yhtiön taloudellinen asema on vaarantunut taikka olosuhteet ovat muutoin muuttuneet merkittävästi. Palkkioista päätettäessä noudatetaan "yhden yli" -periaatetta eli päätöksentekijänä palkitsemisasioissa on pääsääntöisesti palkittavan henkilön esimiehen esimies.

Konsernirakenne

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Fennian konsernitilinpäätökseen yhdistellään yhtiön 100 prosenttisesti omistama Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia alakonsernitilinpäätöksen perusteella.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty eFennia Oy. Fennian omistusosuus yhtiöstä on 20 prosenttia, äänioikeus 63,6 prosenttia. Konserniin kuuluu myös Fennia Varainhoito Oy, jonka Henki-Fennia omistaa 100 prosenttisesti.

Konserniin kuului vuoden 2016 lopussa lisäksi 29 kiinteistöyhtiötä, joista kaksitoista kuului Henki-Fennian muodostamaan alakonserniin. Konserniin on myös yhdistelty osakkuus-yhtiönä Uudenmaan Pääomarahasto Oy.

Konsernitilinpäätös

Konsernin henkivakuutustoiminnan liikevoitto oli 11 miljoonaa euroa (3 milj. euroa) Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 207 miljoonaa euroa (200 milj. euroa). Maksetut korvaukset olivat 90 miljoonaa euroa (83 milj. euroa). Henkivakuutustoiminnan liikekulut olivat 14 miljoonaa euroa (13 milj. euroa). Liikekustannussuhde (kuormitustulosta) aleni ollen 103,9 prosenttia (112,0 %).

Henki-Fennia jatkoi vastuuvelan korkotäydennysten kasvattamista, minkä avulla varaudutaan vakuutuksille tulevaisuudessa hyvitetävän laskuperustekoron tuomiin kustannuksiin. Tuloksesta siirrettiin vastuuvelkaan korkotäydennystä 20 miljoonaa euroa (70 milj. euroa).

Fennia Varainhoidon kannattavuus parani ja yhtiön tilikauden tulos oli 0,8 miljoonaa euroa (0,3 milj. euroa). Yhtiön hallinnoiman asiakasvarallisuuden määrä kasvoi ja oli vuoden lopussa 286 miljoonaa euroa (234 milj. euroa).

Konsernin liikevoitto oli 11 miljoonaa euroa (87 milj. euroa). Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 106 miljoonaa euroa (212 milj. euroa), josta sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus oli 63 miljoonaa euroa (47 milj. euroa). Konsernin arvostuserot kasvoivat 175 miljoonaan euroon (140 milj. euroa).

Konsernin vapaa oma pääoma oli 289 miljoonaa euroa (293 milj. euroa).

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta

Fennian konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan perustana toimii konserniyhtiöiden hallituksissa vahvistetut riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet. Fennia -konsernissa riskienhallinnalla tarkoitetaan koordinoituja strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla konserniin ja konserniyhtiöihin kohdistuvat riskit tunnistetaan, mitataan, seurataan, hallitaan ja ilmoitetaan. Vakavaraisuuden hallinnalla puolestaan tarkoitetaan strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla ohjataan ja määritetään konserniyhtiöiden ja konsernin riskinkantokyky, riskinottohalukkuus ja riskinsietokyky sekä keskeisten riskien rajoitukset.

Riskienhallintajärjestelmän ohjausmalli perustuu ns. kolmen puolustuslinjan malliin, jota on tarkemmin kuvattu riskienhallintaa koskevassa liitetiedossa. Riskien- ja vakavaraisuuden-hallintaa koskevien tehtävien valmistelua, ohjaamista, koordinoitua ja tiedon välittämistä varten on perustettu konsernin vakuutusyhtiöiden riskienhallintakomitea.

Sijoitustoiminta perustuu yhtiöiden hallituksissa hyväksymiin sijoitussuunnitelmiin, joissa määritellään muun muassa sijoitusallokaatio ja sijoitustoiminnan käytännön toimijoiden vastuut ja valtuudet. Sijoitusallokaatioita määrättäessä otetaan huomioon yhtiöiden riskinkantokyky.

Riskeistä sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta on laadittu tilinpäätöksen liitetieto, jossa on selvitetty Fennia-konsernin merkittävimmät riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden-hallinnan yleiset periaatteet.

Vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus

Fennian ja Henki-Fennian vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevat kertomukset julkaistaan 19.5.2017 Fennian verkkosivuilla www.fennia.fi.

Fennian konsernia koskeva kertomus julkaistaan vastaavasti 30.6.2017.

Näkymät alkaneella tilikaudella

Ennusteet Suomen talouden kasvulle ovat hienoisen positiivisia. Jos taloudellinen toimintaympäristö pysyy vakaana varsin korkeasta poliittisesta epävarmuudesta huolimatta, tulevat suomalaiset pk-yritykset tarvitsemaan lisää työvoimaa. Tämä vaikuttaa positiivisesti myös Fennian toimintaan ja mahdollistaa maksutulon kasvun erityisesti vuonna 2018 työllisyyden paranemisen myötä.

Kotitalouksien asiakaskäyttämisen muutos kohti sähköisiä kanavia on ollut nopeaa. Tulemme panostamaan edelleen laadukkaiden sähköisten palveluiden rakentamiseen sekä yritys- että kotitalousasiakkaillemme.

Tuloslaskelma

1 000 €	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Liite
Vakuutustekninen laskelma					2
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot					
Vakuutusmaksutulo	417 353	429 429	417 353	429 429	1
Jälleenvakuuttajien osuus	-4 975	-5 182	-4 975	-5 182	
	412 378	424 247	412 378	424 247	
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-228	-7 099	-228	-7 099	
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	412 150	417 148	412 150	417 148	
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	-287 023	-282 899	-287 023	-282 899	
Jälleenvakuuttajien osuus	1 391	951	1 391	951	
	-285 631	-281 948	-285 631	-281 948	
Korvausvastuun muutos	-43 179	-46 274	-43 179	-46 274	
Jälleenvakuuttajien osuus	2 998	-568	2 998	-568	
	-40 181	-46 843	-40 181	-46 843	
Korvauskulut yhteensä	-325 812	-328 791	-325 812	-328 791	
Liikekulut	-103 395	-95 333	-103 395	-95 333	4
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-17 058	-6 976	-17 058	-6 976	
Tasoitusmäärän muutos	-12 993	-44 150	-12 993	-44 150	
Vakuutustekninen kate	-30 051	-51 125	-30 051	-51 125	
Vakuutustekninen laskelma					
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo					
Vakuutusmaksutulo	207 062	199 823			
Jälleenvakuuttajien osuus	-1 181	-877			
Vakuutusmaksutulo yhteensä	205 881	198 946			
Osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	88 699	121 673			
Muut vakuutustekniset tuotot					
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	-90 640	-83 172			
Jälleenvakuuttajien osuus	350	50			
Korvausvastuun muutos	-11 502	-3 373			
Kannansiirto		5 025			
Korvauskulut yhteensä	-101 792	-81 469			
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-170 619	-278 895			
Kannansiirto		59 222			
Liikekulut	-13 804	-13 304			
Vakuutustekninen tulos	8 365	6 173			

Muu kuin vakuutustekninen laskelma					
Vahinkovakuutuksen tekninen kate	-30 051	-51 125			
Henkivakuutuksen tekninen tulos	8 365	6 173			
Sijoitustoiminnan tuotot	162 029	271 653	78 244	149 017	6
Sijoitusten arvonnkorotus	56 280	39 896			
Sijoitustoiminnan kulut	-109 271	-97 399	-61 475	-54 271	6
Sijoitusten arvonnkorotusten oikaisu	-2 900	-2 295			
	106 138	211 856	16 769	94 746	
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	-88 699	-121 673			
Muut tuotot					
Sijoituspalvelutoiminnan tuotot	2 910	2 212			
Muut	1 641	1 623	21	28	
	4 551	3 835	21	28	
Muut kulut					
Sijoituspalvelutoiminnan kulut	-2 090	-1 931			
Muut	-1 038	-1 161	340	108	
	-3 128	-3 092	340	108	
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta	-2 825	45 974	-12 920	43 757	
Osuus osakkuusyritysten tappioista/voitoista	-480	7			
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-3 305	45 981	-12 920	43 757	
Tilinpäätössiirrot					
Poistoeron muutos			49	227	
Tuloverot					
Tilikauden verot	-2 223	-9 094	-191	-7 884	
Aikaisempien tilikausien verot	531	212	568	122	
Laskennalliset verot	1 277	506			
	-416	-8 376	378	-7 762	
Vähemmistöosuudet	-325	-413			
Tilikauden voitto/tappio	-4 046	37 192	-12 494	36 222	

Tase

1 000 €	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Liite
VASTAAVAA					
Aineettomat hyödykkeet					
Muut pitkävaikutteiset menot	58 183	54 211	54 348	50 781	13
Liikearvo	1 925	2 166			
Ennakkomaksut	14 667	17 505	13 865	16 132	13
	74 776	73 882	68 213	66 914	
Sijoitukset					7
Kiinteistösijoitukset					
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	333 449	338 179	131 880	132 953	8
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä			124 818	99 037	8
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäyksiltä	1 843	1 843			
	335 293	340 023	256 698	231 990	
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrittäyksissä					
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä			53 229	53 229	9
Osakkeet ja osuudet osakkuusyrittäyksissä	2 909	3 389			9
	2 909	3 389	53 229	53 229	
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	862 918	819 671	594 443	574 286	12
Rahoitusmarkkinavälineet	808 548	845 284	472 418	511 566	
Kiinnelainasaamiset	25 892	15 003	22 987	12 052	
Muut lainasaamiset	31 421	19 499	30 646	18 738	10
Talletukset	4 000	6 000	2 000	3 000	
	1 732 779	1 705 458	1 122 494	1 119 643	
Jälleenvakuutustalletesaamiset	30	30	30	30	
Sijoitukset yhteensä	2 071 011	2 048 899	1 432 451	1 404 892	
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	900 910	721 071			
Saamiset					
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta	75 728	79 712	74 834	79 089	
Jälleenvakuutustoiminnasta	809	664	459	614	
Muut saamiset	92 225	75 864	80 655	75 803	
Laskennalliset verosaamiset	638	556			
	169 400	156 797	155 948	155 506	
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Koneet ja kalusto	6 024	7 751	5 705	7 333	13
Tavaravarastot	306	306	293	294	
	6 329	8 057	5 998	7 627	
Rahat ja pankkisaamiset	66 250	55 880	37 853	34 249	
	72 579	63 937	43 851	41 876	
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat	11 458	10 344	5 777	5 625	
Muut siirtosaamiset	18 854	11 972	16 235	8 053	
	30 312	22 316	22 013	13 678	
	3 318 987	3 086 901	1 722 476	1 682 865	

1 000 €	Konserni 2016	Konserni 2015	Emoyhtiö 2016	Emoyhtiö 2015	Liite
VASTATTAVAA					
Oma pääoma					16
Pohjarahasto	7 703	7 703	7 703	7 703	
Arvonkorotusrahasto	885	885	885	885	
Varmuusrahasto	264 291	228 120	264 291	228 120	
Hallituksen käyttövarat	59	59	59	59	
Edellisten tilikausien voitto	28 251	27 281			
Tilikauden voitto	-4 046	37 192	-12 494	36 222	
	297 142	301 239	260 444	272 988	
Tilinpäätössiirtojen kertymä					
Poistoero			1 051	1 100	
Vähemmistöosuudet	1 709	1 786			
Vakuutustekninen vastuuvelka					
Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	134 931	134 703	134 931	134 703	
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	485 309	485 125			
Vahinkovakuutuksen korvausvastuu	1 003 832	960 653	1 003 832	960 653	
Jälleenvakuuttajien osuus	-9 428	-6 430	-9 428	-6 430	
	994 404	954 223	994 404	954 223	
Henkivakuutuksen korvausvastuu	152 738	151 699			
Vahinkovakuutuksen tasoitusmäärä	281 317	268 324	281 317	268 324	
Vakuutustekninen vastuuvelka yhteensä	2 048 699	1 994 074	1 410 652	1 357 249	
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka	903 219	722 320			
Velat					
Jälleenvakuutustoiminnasta	1 987	1 573	1 088	1 031	
Muut velat	21 493	23 915	17 103	21 405	
Laskennalliset verovelat	7 564	8 759			
	31 044	34 248	18 191	22 436	
Siirtovelat	37 174	33 234	32 138	29 091	
	3 318 987	3 086 901	1 722 476	1 682 865	

Emoyhtiön rahoituslaskelma

Epäsuora rahoituslaskelma

1 000 €	2016	2015
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto varsinaisesta toiminnasta	-12 543	35 995
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	53 402	98 091
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	14 414	10 282
Suunnitelman mukaiset poistot	18 847	16 617
Muut oikaisut	-8 759	-66 059
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	65 361	94 926
Käyttö pääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys/vähennys	-1 749	-20 593
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys/vähennys	4 043	359
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	67 655	74 692
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-207	-208
Maksetut välittömät verot	-8 294	-12 801
Liiketoiminnan rahavirta	59 154	61 683
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-47 841	-100 375
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	8 589	74 030
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-16 298	-19 104
Investointien rahavirta	-55 550	-45 449
Rahoituksen rahavirta		
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako	-	-
Rahavarojen muutos	3 604	16 235
Rahavarat tilikauden alussa	34 249	18 014
Rahavarat tilikauden lopussa	37 853	34 249
	-3 604	16 235

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita noudattaen.

Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Kiinteistöosakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Rakennuksiin kohdistuvat tuloutetut arvonorotukset poistetaan suunnitelman mukaan.

Sijoitusomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Käyttöomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet kirjataan hankintamenuon tai sitä alempaan käypään arvoon, jos arvonalentumista pidetään pysyvänä. Hankintamenu lasketaan keskihintaa käyttäen.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintamenu lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintamenon välinen erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastuuta merkitään hankintamenon lisäyksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia arvomuutoksia ei ole kirjattu. Liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuuteen liittyvät arvonalentumiset kirjataan tulokseen.

Lainasaamiset ja talletukset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Sijoituksista aikaisemmin tehty arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti enintään alkuperäiseen hankintamenuon saakka käyvän arvon noustessa.

Johdannaisopimuksia käytetään ensisijaisesti sijoitussalkkujen suojaukseen valuutta-kurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon suojauksia. Kirjanpidollisesti johdannaisia kuitenkin käsitellään pääasiassa ei-suojaavina, vaikka johdannaiset toimivat tehokkaina suojauksina. Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta ja raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi. Ei-suojaavasti käsitellyn johdannaisopimuksen käyvän arvon ja sitä korkeamman kirjanpitoarvon/sopimuskurssin negatiivinen erotus kirjataan kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei kirjata.

Korkojohdannaisia käytetään markkinaehtaisen vastuuvälin korkoriskin suojaamiseen tulevaisuuden arvomuutoksia vastaan yhtiön riskienhallinnan mukaisesti. Näitä korkojohdannaisia on käsitelty kirjanpidollisesti suojaavina. Suojauslaskentaa käytettäessä johdannaisien negatiivinen arvomuutos jätetään kirjaamatta kuluksi siltä osin kuin suojattavan kohteen arvomuutos kattaa sen ja edellyttäen että suojaus on tehokas. Mikäli kuitenkin suojaavien korkojohdannaisien negatiivinen arvomuutos ylittää suojattavan markkinaehtaisen vastuuvälin positiivisen arvomuutoksen, ylitys kirjataan sijoitusten arvonalentumisiin. Korkojohdannaisista merkitään tilikauden tuotoksi ja kuluksi sopimuksen perusteella tilikauteen kohdistuvat korot. Kirjanpidollisesti suojaavien korkojohdannaisien sulkemisen yhteydessä syntyvä voitto tai tappio jaksotetaan kunkin johdannaisopimuksen juoksuajalle.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon.

Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä tieto-järjestelmien suunnittelumenot ja lisäksi taseeseen on aktivoitu liikearvo. Ne ja kalusto esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä. Tietojärjestelmien aktivoinneista on kirjattu myös arvonalennuspoistoja. Tilikaudella on kirjattu myös lisäpoistoja atk-laitteista, joiden käyttöaika on alle kolme vuotta.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alempaan todennäköiseen arvoon. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemusperäinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta, kirjataan luottotappioksi.

Suunnitelman mukaiset poistot

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan hankintamenosta arvioidun taloudellisen vaikutusajan mukaan tasapoistoin. Arvioidut poistoajat ovat keskimäärin seuraavat:

Atk-ohjelmat	3–7 vuotta
Tietojärjestelmien suunnittelumenot	5–10 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta
Liikearvo	10 vuotta
Toimisto-, liike- ja teollisuusrakennukset	20–75 vuotta
Rakennusten ainesosat	10–20 vuotta
Kuljetusvälineet ja atk-laitteet	3–5 vuotta
Konttorikoneet ja -kalusto	7 vuotta

Sijoitusten arvonorotukset

Sijoitusomaisuusluonteisten sijoitusten ja sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvonorotukset ja niiden oikaisut kirjataan tulovaikutteisesti.

Käyttöomaisuusluonteisten sijoitusten arvonorotukset ja niiden peruutukset kirjataan sidotussa omassa pääomassa olevaan arvonorotusrahoitukseen. Rakennusten tuloutettu arvonorotus poistetaan suunnitelman mukaan.

Sijoitusten käypä arvo

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään korkeintaan markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kohteet arvioidaan kassavirtaan perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Kiinteistösijoitusten vuosittaiseen käyvän arvon määrittämiseen osallistuu ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija ja yhtiön omat asiantuntijat.

Tytäryrityksenä olevan henkivakuutusyhtiön osakkeiden ja osuuksien käypä arvo perustuu Embedded Value -menetelmään. Tytäryhtiön Embedded Value perustuu muunneltuun Solvenssi II -taseeseen.

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytetään vuoden viimeisintä saatavilla olevaa jatkuvan kaupankäynnin mukaista kurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia. Noteeraamattomien arvopapereiden käypänä arvona käytetään todennäköistä luovutushintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahasto-osuuksien käypänä arvona on käytetty hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta tai sen puuttuessa hankintamenoa.

Johdannaissovimukset arvostetaan tilinpäätöspäivän käypään arvoon.

Saamisten käypänä arvona käytetään nimellisarvoa tai sitä alemmaa todennäköistä arvoa.

Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöksessä ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä sijoitusten käyvät arvot on muutettu euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin julkaisemia tilinpäätöspäivän viitekursseja. Sekä tilikauden aikana että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään kyseisten tulojen ja menojen oikaisueriksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssierot liittyvät rahoitustapahtumiin. Vakuutusteknisen laskelman kurssieroja ei ole tuloslaskelmassa siirretty sijoitustoiminnan tuottoihin/kuluihin. Siirtämättä jättämisellä ei ole vaikutusta tuloslaskelman antamaan oikeaan ja riittävään kuvaan tuloksen muodostumisesta.

Henkilökunnan eläkejärjestelyt

Konserniyhtiöiden henkilöstön eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksilla Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elossa ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eterassa. Tilivuoteen kohdistuvat eläkemenot on kirjattu suoriteperusteisesti kuluksi. Tilikaudelle on kirjattu varauksena kuluksi 31.12.2016 päättyneen TyEL-lisäeläkevakuutuksen piiriin kuuluneelle henkilöstölle suoritettavat korvaukset.

Tilinpäätössiirtojen kertymä ja laskennallisen veron käsittely

Lainsäädännön perusteella on mahdollista kirjata suunnitelman ylittäviä poistoja ja vapaaehtoisia varauksia. Konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä tilinpäätössiirtojen kertymästä, rahastoiduista arvonkorotuksista ja sijoitusten arvostuseroista ei vähennetä laskennallista verovelkaa. Tuloutetut arvonkorotukset ovat veronalaista tuloa. Kirjanpidon ja verotuksen jaksotuseroista aiheutuvia laskennallisia verosaamisia ei ole kirjattu konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä. Vastaavia laskennallisia verovelkoja ei konserniyhtiöillä ole. Konserni-tilinpäätöksessä on kirjattu yhdistelytoimenpiteistä sekä rahastoiduista arvonkorotuksista ja jaksotuseroista aiheutuvat laskennalliset verovelat ja verosaamiset.

Konsernitilinpäätöksessä kertynyt poistoero on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen sekä laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan. Käytetty verokanta on 20 prosenttia.

Vahinkovakuutuksen korvausvastuu

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista.

Alentuneesta korkotasosta johtuen yhtiö päätti tilivuoden lopussa laskea vastuuvelan diskonttauksessa käytettävää laskuperustekorkoa 2,0 prosenttiin. Korvausvastuun lisäys oli lajikohtaisesti seuraava:

lakisääteinen tapaturmavakuutus	15,4 miljoonaa euroa
moottorijoneuvojen vastuuvakuutus	14,7 miljoonaa euroa

Kaikkien eläkemuoitoisten korvausten korvausvastuun laskennassa sovelletaan korkoutusta ja käytetty korkokanta on 2,0 prosenttia (2,4 %). Muihin korvausvastuun osiin ei sovelleta korkoutusta.

Yhtiö käyttää eläkevarausten laskennassa vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämää vuonna 2016 päivitettyä kuolevuusmallia luottamustasolla 75 prosenttia. Kuolevuusmallin muutos vaikutti kokonaisuudessaan siten että tilivuoden lopussa korvausvastuusta purkautui 0,3 miljoonaa euroa.

Korvausvastuuseen kuuluu myös erikseen taseessa esitettävä tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri. Tasoitusmäärän suuruus määräytyy Finanssivalvonnan yhtiölle vahvistamien perusteiden mukaan, joihin yhtiö haki ja sai muutoksen vuodesta 2016 alkaen. Uusi tasoitusmääräperuste vähentää tasoitusmääräsiirtoa.

Henkivakuutuksen vastuuvelka

Vastuuvelkaa laskettaessa noudatetaan sekä vakuutusyhtiölain että sosiaali- ja terveys-ministeriön ja Finanssivalvonnan määräyksiä ja ohjeita.

Sijoituksien arvonekehitykseen sidottuihin vakuutuksiin (sijoitussidonnaiset vakuutukset) ei liity laskuperustekorkoa. Muiden vakuutusten osalta vastuuvelka lasketaan vakuutuskohtaisesti ja käytettävä laskuperustekorko vaihtelee seuraavasti:

- Yksilöllisissä henki- ja eläkevakuutuksissa käytettävä laskuperustekorko on välillä 1 - 4,5 prosenttia, koron määrä riippuu vakuutuksen alkamisajankohdasta. Uusissa vakuutus sopimuksissa laskuperustekorko on 1 prosenttia.
- Kapitalisaatiosopimusten laskuperustekorko on välillä 0 - 2,5 prosenttia, koron määrä riippuu sopimuksen alkamisajankohdasta ja kohderyhmästä.
- Ryhmäeläkevakuutuksen laskuperustekorko on 0 - 3,5 prosenttia. Uudet ryhmäeläke-vakuutukset ovat vuosikorollisia (laskuperustekorko on 0 prosenttia).

Eläke- ja säästövakuutusten, joiden laskuperustekorko on 2,0 - 4,5 prosenttia, laskuperuste-korkovaatimuksen täyttämiseksi vastuuvelkaa on täydennetty sekä tilivuonna että aiemmissa tilinpäätöksissä. Korkotäydennysvastuu 31.12.2016 on noin 136,0 miljoonaa euroa. Korko-täydennyksen ansiosta vuotuinen sijoitustoiminnalle tuleva vähimmäistuottovaade tämän kannan osalta on 1,0 prosentti.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutusyhtiön on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottamien ylijäämien mukaan jaettaviin lisäetuihin. Tämä periaate edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä tulee palauttaa lisäetuina kyseisille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät tätä estä.

Henki-Fennian tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutus-säästöille pitkällä aikavälillä vähintään tuotto, joka säästövakuutusten osalta vastaa 12 kk Euriborin ja eläkevakuutusten osalta Saksan valtion 10v joukkovelkakirjalainan tuottoa. Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella.

Vakuutuksen kokonaiskorolla tarkoitetaan vakuutussopimuksen laskuperustekorona ja kyseiselle sopimukselle hyvitetävien lisäetujen yhteismäärää. Hyvitettävien lisäetujen määrään vaikuttaa sopimuksen laskuperustekorona taso. Kun yhtiön saama sijoitusten nettotuotto on matala, alennetaan lisäetujen tasoa. Tällöin vakuutusten, joiden laskuperustekorko on matala, kokonaiskorko voi jäädä pienemmäksi kuin vakuutusten, joiden laskuperustekorko on korkea. Kun sijoitusten nettotuotto on korkea, voivat vakuutukset, joilla on matala laskuperustekorko, saada suurempaa kokonaiskorkoa kuin vakuutukset, joilla on korkea laskuperustekorko.

Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen, minkä johdosta sijoitustuotoista syntyntä ylijäämää voidaan jaksottaa annettavaksi lisäetuina kyseiselle vakuutusryhmälle tulevana vuosina.

Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajan asettamat pääoman tuottovaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. Vakavaraisuustavoite asetetaan sellaiseksi, että kaikki lainsäätäjän edellyttämät vakavaraisuusrajat ylittyvät ja että yhtiön on mahdollista ottaa riskiä sijoitustoiminnassa siinä määrin kuin vakavaraisuuden ylläpito, vastuuvastuun tuottovaade ja omistajan tuottovaade edellyttävät.

Henki-Fennian hallitus päättää vakuutuksille annettavista lisäeduista vuosittain. Etukäteen vahvistettujen lisäetujen määrää voidaan kuitenkin muuttaa myös kesken vuoden, mikäli vakavaraisuus tai yleinen markkinatilanne sitä edellyttävät.

Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien ja työkyvyttömyysturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.

Lisäetutavoitteet eivät ole sitovia, eivätkä ne ole osa yhtiön ja vakuutuksenottajan välistä vakuutussopimusta. Lisäetutavoitteet ovat voimassa toistaiseksi ja yhtiö pidättää itsellään oikeuden lisäetutavoitteiden muuttamiseen.

Kohtuusperiaatteen toteutuminen vuonna 2016

Henki-Fennian antamat lisäedut vuonna 2016 vastaavat yhtiön kohtuusperiaatteessaan asettamia tavoitteita. Vakuutuksille annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Lisäetuja annettaessa otetaan huomioon yhtiön vakavaraisuusasema.

Yhtiön saama sijoitustuotto oli kohtalainen vuonna 2016. Pitkään jatkuneesta erittäin matalasta korkotasosta johtuen tuloksesta siirrettiin tilinpäätöksessä 20 miljoonaa euroa korko-täydennysvastuuseen käytettäväksi tulevina vuosina laskuperustekorona kustantamiseen. Tällä turvataan yhtiön kykyä selviytyä korkean laskuperustekorona kustantamisesta myös tulevaisuudessa. Korkotäydennysvastuuta purettiin suunnitelman mukaisesti.

Riskiton korko on pysynyt alhaalla sekä lyhyiden korkojen että pitkien valtion lainojen osalta vuodesta 2009 alkaen. Henki-Fennian hyvittävä kokonaiskorko on ylittänyt selvästi vastaavan sijoitusajan riskittömän koron vuosina 2009 - 2016. Lisäetujen jakamisessa on otettu huomioon paitsi sopimuksen laskuperustekorko, myös vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Tästä johtuen eläkevakuutuksille hyvittämä kokonaiskorko on ollut korkeampi kuin säästövakuutuksille hyvittämä korko.

Alla on taulukko Henki-Fennian hyvittämistä kokonaiskoroista vuonna 2016:

Korkotuottoisten vakuutusten vuotuiset kokonaiskorot 2016

Laskuperuste-korko	Yksilöllinen säästövakuutus	Yksilöllinen eläkevakuutus	Ryhmäeläke-vakuutus	Kapitalisaatio-sopimus
4,50 %	4,50 %	4,50 %		
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	
2,50 %	2,50 %	2,95 %	2,95 %	2,50 %
2,00 %			2,90 %	
1,50 %	1,85 %			1,65 %

1,00 %	1,83 %	2,90 %	2,90 %	1,45 %
0,00 %			2,90 %	1,45 %

Konsernitilinpäätös

Fennian konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki sellaiset tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on suoraan tai välillisesti yli puolet äänivallasta. Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia kuuluu konserniin tytäryhtiönä. Henki-Fennian ja sen tytäryhtiöiden yhdistely konsernitilinpäätökseen tehdään Henki-Fennian alakonsernitilinpäätöksen perusteella. eFennia Oy (omistusosuus 20 prosenttia, äänioikeus 63,6 prosenttia) on Fennian tytäryhtiö ja Fennia Varainhoito Oy Henki-Fennian tytäryhtiö (omistusosuus 100 prosenttia). Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt muut tytäryhtiöt ovat kiinteistöyhtiöitä. Konserniin kuului vuoden 2016 lopussa 29 kiinteistöyhtiötä, joista 12 kuului Henki-Fennian muodostamaan alakonserniin.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako sekä keskinäinen osakeomistus. Tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan vähemmistön osuus omaksi eräkseen. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Käyttöomaisuuserille kohdistettu konserniaktiiva poistetaan kyseisen käyttöomaisuuserän poistosuunnitelman mukaisesti. Kohdistamatta jäänyt konserniliikearvo on loppuun poistettu.

Kiinteistötytäryhtiöiden kirjanpidossa osakkeiden hankinta-ajankohtana olleet arvonorotukset on peruutettu, koska niiden muodostamisperuste on vaikuttanut tytäryhtiön osakkeiden hankintahintaan.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty osakkuusyriksinä pääomaosuusmenetelmällä yhtiöt, joiden äänivallasta konserni omistaa 20 - 50 prosenttia. Poikkeuksena ovat omistukset (20 - 50 prosenttia) keskinäisissä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä, jotka jätetään yhdistelemättä. Yhdistelemättä jättämisellä ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan.

Eufex Rahastohallinto Oy perusti 31.12.2013 Erikoissijoitusrahasto Fennica Toimitilat I:n, johon perustamisvaiheessa Fenniasta ja Henki-Fenniasta sekä Keskinäinen Eläkevakuutus-yhtiö Eterasta luovutettiin kiinteistökohteita apporttisijoituksina. Kiinteistökohteiden luovutuksesta kirjautui konsernin vuoden 2013 tulokseen 12 miljoonaa euroa luovutusvoittoja. Kiinteistökohteiden luovutuksilla ei kuitenkaan ollut merkittävää vaikutusta yhtiöiden ja konsernin vakavaraisuuteen. Eufex Rahastohallinto Oy (nykyisin Elite Rahastohallinto Oy) on ulkoistanut Erikoissijoitusrahasto Fennica Toimitilat I:n salkunhoidon Fennia Varainhoidolle. Fennia ja Henki-Fennia eivät ole perustamisvaiheen sijoitusten jälkeen tehneet lisämerkintöjä rahastoon. Fennica Toimitilat I -erikoissijoitusrahaston osuuksien käypä arvo konserni-tilinpäätöksessä oli 55 miljoonaa euroa. Fennia -konsernin omistusosuus rahastosta oli 31.12.2016 mennessä tehtyjen merkintöjen jälkeen, jotka huomioidaan rahaston 31.3.2017 arvonalaskennassa, 30 prosenttia. Rahastoa ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen osakkuus-yrityksenä. Rahaston vuosien 2014 - 2015 tuloksiin perustuvat voitto-osuudet, jotka rahasto on maksanut (v2016 3,5 milj. euroa ja v2015 2,6 milj. euroa), on kirjattu maksuhetkellä yhtiöiden sijoitustoiminnan tuottoihin. Konsernin omistukset rahastossa ovat taseessa hankintahintaisina kiinteistörahasto-osuuksina ja niiden käyvän arvon ja hankintahinnan välinen arvostusero sisältyy konsernin sijoitusten arvostuseroihin. Yhdistely ei tuottaisi lisäarvoa konsernin tilinpäätösinformaatioon.

Konserniyhtiöt

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät seuraavat tytäryhtiöt

eFennia Oy
 Emmelia Oy
 Asunto Oy Espoon Myllynkivi
 Asunto Oy Helsingin Vattuniemenkuja 8
 Asunto Oy Helsingin Viikinportti
 Asunto Oy Keravan Jaakonkulma
 Kiinteistö Oy Eagle Lahti
 Kiinteistö Oy Joensuun Metropol
 Kiinteistö Oy Kyllikinportti 2
 Kiinteistö Oy Ornant
 Kiinteistö Oy Ruosilantie 4-6
 Kiinteistö Oy Ruosilantie 11
 Kiinteistö Oy Televisiokatu 1
 Kiinteistö Oy Televisiokatu 3
 Kiinteistö Oy Tampereen Rautatienkatu 21
 Kiinteistö Oy Tampereen Ratapihan kulma
 Asunto Oy Tampereen Posteljooninpuisto

Uudet tytäryhtiöt

Kiinteistö Oy Vantaan Kaivokselantie 9
 Emmelia-tontit Ky

Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia

Tytäryhtiöt

Fennia Varainhoito Oy
 Kiinteistö Oy Teohypo
 Kiinteistö Oy Espoon Niittyrinne 1
 Kiinteistö Oy Vaajakosken Varaslahdentie 6
 Kiinteistö Oy Sellukatu 5
 Kiinteistö Oy Vasaraperän Liikekeskus
 Kiinteistö Oy Koivuhaanportti 1-5
 Kiinteistö Oy Mikkelin Hallituskatu 1
 Kiinteistö Oy Vasaramestari
 Kiinteistö Oy Konalan Ristipellontie 25
 Asunto Oy Jyväskylän Jontikka 2
 Asunto Oy Tampereen Vuoreksen Puistokatu 76
 Munkinseudun Kiinteistö Oy

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät osakkuusyhtiönä

Uudenmaan Pääomarahasto Oy

Emoyhtiön liitetiedot

Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

1. Vakuutusmaksutulo

1 000 €	2016	2015
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	417 016	429 024
Jälleenvakuutus	338	405
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	417 353	429 429

2. Vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos, emoyhtiö

Vakuutusluokka-ryhmä	Vuosi	Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitusmäärän muutosta
Lakisääteinen tapaturma	2016	82 392	82 307	-96 523	-13 395	-296	-27 908
	2015	88 750	88 851	-91 313	-11 724	-328	-14 513
	2014	88 823	89 041	-83 257	-12 217	-205	-6 638
Muu tapaturma ja sairaus	2016	45 165	43 952	-33 514	-12 132	-121	-1 815
	2015	43 612	41 888	-34 223	-10 924	-118	-3 377
	2014	39 524	38 045	-34 636	-11 072	-213	-7 876
Moottori-ajoneuvovastuu	2016	78 334	79 411	-52 898	-21 784	-266	4 462
	2015	81 695	80 207	-60 787	-20 482	-510	-1 573
	2014	77 909	76 127	-56 957	-21 669	-414	-2 914
Maa-ajoneuvot	2016	76 916	76 800	-60 266	-20 968	81	-4 353
	2015	76 385	74 488	-51 252	-19 243	-245	3 748
	2014	71 183	69 092	-51 318	-20 061	-424	-2 712
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2016	86 505	86 435	-63 152	-22 790	-647	-154
	2015	87 941	86 577	-56 028	-21 349	-2 150	7 050
	2014	85 530	85 133	-54 413	-22 159	-2 041	6 519
Vastuu	2016	23 470	23 553	-12 811	-5 382	1 563	6 923
	2015	26 107	25 717	-21 564	-5 061	-477	-1 384
	2014	42 358	42 021	-32 460	-5 330	-1 293	2 938
Muut	2016	24 233	24 333	-10 816	-7 034	-662	5 821
	2015	24 534	24 191	-13 529	-6 633	-732	3 297
	2014	24 284	24 253	-14 885	-6 993	-1 483	893
ENSIVAKUUTUS YHTEENSÄ	2016	417 016	416 790	-329 980	-103 485	-348	-17 022
	2015	429 024	421 919	-328 696	-95 416	-4 559	-6 752
	2014	429 611	423 713	-327 927	-99 501	-6 073	-9 788
Jälleenvakuutus	2016	338	335	-221	-149	0	-36
	2015	405	411	-477	-158	0	-224
	2014	430	433	-494	-165	0	-227
YHTEENSÄ	2016	417 353	417 125	-330 202	-103 634	-348	-17 058
	2015	429 429	422 330	-329 173	-95 574	-4 559	-6 976
	2014	430 042	424 145	-328 421	-99 666	-6 073	-10 015
Tasoitusmäärän muutos	2016						-12 993
	2015						-44 150
	2014						-43 519
VAKUUTUS-TEKNINEN KATE	2016						-30 051
	2015						-51 125
	2014						-53 534

3. Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

1 000 €	2016	2015
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	1 978	2 299
Jakojärjestelmämaksut	25 651	24 854
Vakuutusmaksuvero	70 131	69 427
Palosuojelumaksu	925	947
Liikenneturvallisuusmaksu	885	799
Työsuojelumaksu	1 414	1 545
	100 984	99 871

4. Liikekuluerittelyt

1 000 €	2016	2015
Kokonaisliikekulut toiminnoittain		
Maksetut korvaukset	36 139	33 392
Liikekulut	103 395	95 333
Sijoitustoiminnan hoitokulut	5 722	4 454
Muut kulut	-395	-110
Yhteensä	144 861	133 068
Toimintokohtaiset suunnitelmapoistot		
Maksetut korvaukset	5 158	4 492
Liikekulut	10 852	9 040
Sijoitustoiminnan hoitokulut	617	571
Yhteensä	16 627	14 103
Tuloslaskelman liikekulujen erittely		
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	10 618	11 112
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	39	48
Muut vakuutusten hankintamenot	42 791	34 303
	53 449	45 463
Vakuutusten hoitokulut	30 632	30 758
Hallintokulut	19 553	19 352
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-239	-240
Yhteensä	103 395	95 333

5. Erittely henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä

1 000 €	2016	2015
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	56 690	54 146
Eläkekulut	11 919	11 447
Muut henkilösivukulut	6 228	5 041
Yhteensä	74 838	70 634
Johdon palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen	777	799
Hallitus	209	211
Hallintoneuvosto	51	156
	1 037	1 166
Toimitusjohtajan eläkeikä määräytyy TyEL:in mukaan.		
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	935	1043
Tilintarkastajan palkkiot		
Tilintarkastus	58	62
Veroneuvonta	6	6
Muut palvelut	4	12
	68	80

6. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

1 000 €	2016	2015
Sijoitustoiminnan tuotot		
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Osinkotuotot	120	3 520
Korkotuotot		
Tuotot kiinteistösijoituksista	120	3 520
Korkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	2 072	2 167
Muut tuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	281	279
Muilta yrityksiltä	18 251	21 584
	20 605	24 030
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	9 691	9 608
Korkotuotot	10 597	11 222
Muut tuotot	1 567	3 938
	21 855	24 768
Yhteensä	42 580	52 318
Arvon alentumisten palautukset	9 620	4 980
Myyntivoitot	26 044	91 719
YHTEENSÄ	78 244	149 017
Sijoitustoiminnan kulut		
Kulut kiinteistösijoituksista		
Saman konsernin yrityksille	-8 861	-10 206
Muille yrityksille	-2 772	-2 173
	-11 633	-12 380
Kulut muista sijoituksista	-5 925	-6 218
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut		
Muille yrityksille	-207	-208
	-207	-208
Yhteensä	-17 765	-18 806
Arvon alentumiset ja poistot		
Arvon alentumiset	-24 034	-15 262
Rakennusten suunnitelmapoistot	-2 220	-2 514
	-26 254	-17 775
Myyntitappiot	-17 455	-17 690
YHTEENSÄ	-61 475	-54 271
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	16 769	94 746

7. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

1 000 €	Sijoitukset 31.12.2016			Sijoitukset 31.12.2015		
	Jäljellä oleva hankinta-meno	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankinta-meno	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	18 098	27 684	78 046	19 798	29 749	72 136
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	86 016	88 816	126 964	85 958	85 958	120 333
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyriksissä	10 183	10 183	15 932	10 274	10 325	12 891
Muut kiinteistöosakkeet	5 028	5 197	6 507	6 753	6 921	7 709
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	124 818	124 818	124 818	99 037	99 037	99 037
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	53 229	53 229	59 203	53 229	53 229	69 008
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	594 443	594 443	638 363	574 286	574 286	601 257
Rahoitusmarkkinavälineet	472 418	472 418	475 386	511 566	511 566	511 599
Kiinnelainasaamiset	22 987	22 987	22 987	12 052	12 052	12 052
Muut lainasaamiset	30 646	30 646	30 646	18 738	18 738	18 738
Talletukset	2 000	2 000	2 000	3 000	3 000	3 000
Jälleenvakuutustalletesaamiset	30	30	30	30	30	30
	1 419 897	1 432 451	1 580 883	1 394 722	1 404 892	1 527 790
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-18 954			-7 722		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonorotuksia		8 818			9 184	
Muita arvonorotuksia		935			986	
		9 754			10 170	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			148 432			122 898
Johdannaisten käypä arvo ja arvostusero						
Ei suojaavat johdannaiset	-4 814	-4 814	-4 572	-721	-721	-520
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			242			201
Arvostusero yhteensä			148 674			123 099

8. Kiinteistösijoitukset

1 000 €	Kiinteistösijoitusten muutokset	
	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä
Hankintameno 1.1.	151 581	99 037
Lisäykset	10 631	44 423
Vähennykset	-4 615	-18 641
Hankintameno 31.12.	157 596	124 818
Kertyneet poistot 1.1.	-35 464	
Vähennysten kertyneet poistot	80	
Tilikauden poistot	-2 220	
Kertyneet poistot 31.12.	-37 605	
Arvonalentumiset 1.1.	-4 574	
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset	652	
Tilikauden arvonalentumiset	-6 115	
Arvonalentumisten palautukset	566	
Arvonalentumiset 31.12.	-9 471	
Arvonkorotukset 1.1.	21 410	
Vähennykset	-50	
Arvonkorotukset 31.12.	21 360	
Kirjanpitoarvo 31.12.	131 880	124 818
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:		
Jäljellä oleva hankintameno	16 685	
Kirjanpitoarvo	17 149	
Käypä arvo	25 756	

9. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä

1 000 €

**Muutokset saman
konsernin yrityksissä
1.1.2016 - 31.12.2016****Osakkeet ja osuudet
saman konsernin
yrityksissä****Hankintameno 1.1. / 31.12.****53 229**

10. Muut sijoitukset

1 000 €	2016	2015
Muut lainasaamiset eriteltynä vakuuden mukaan		
Muu vakuus	30 646	18 738

11. Saamiset

1 000 €	2016	2015
Muut saamiset		
Saman konsernin yrityksiltä	2 170	3 582

12. Omistukset muissa yrityksissä

1 000 €	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Käypä arvo 31.12.2016
Osakkeet ja osuudet, kotimaiset			
Amplus Holding Oy			
Evli Pankki B	1,0671	451	451
Fingrid Oyj , sarja B			
Holiday Club Resorts Oy	1,8533	1 097	1 097
Kytäjä Golf Oy	5,0000	400	400
Nordia Rahasto Oy	19,5246	1 679	1 679
Panostaja Oyj	6,7048	3 104	3 104
Pihlajalinna Oyj	2,7730	9 010	9 773
Revenio Group Corporation Oyj Shs	1,1322	282	2 740
Uudenmaan Pääomarahasto Oy	13,7094	2 000	2 000
Osakkeet ja osuudet, ulkomaiset			
Ruotsi			
K III Sweden AB - C	3,0800	707	722
Singapore			
BROADCOM LTD	0,0010	281	431
Yhdysvallat			
CONSOL ENERGY INC	0,0098	136	389
NVIDIA CORP	0,0008	142	556
Sijoitusrahasto-osuudet			
Aberdeen Global - Emerging Markets Corporate Bond		20 651	22 158
Aberdeen Indirect Property Partners		609	609
Aktia Emerging Market Local Currency Bond+		1 323	1 495
Aktia Likvida+ B		2 904	2 922
Aktia Likvida+ D			
Aviva Investors - Global Short Duration High Yield		3 137	3 137
BNP Paribas InstiCash Money 3M EUR		12 000	12 002
Brummer & Partners Lynx Fund		2 004	2 294
Cassiopeia Fund/The		4 000	4 151
CUMULUS FUND - CLASS C- EUR Main Class		3 127	3 127
Danske Invest SICAV - Emerging Markets Debt Hard C		4 956	4 956
Danske Invest Yhteisökorko Kasvu			
Danske Invest Yhteisökorko Plus Kasvu			
ESR Fennica Toimitilat I		31 000	32 533
Evli Emerging Markets Credit B		3 960	4 177
Evli Euro Liquidity B		1 114	1 141
Evli Europe B		6 034	6 684
Evli European High Yield B		6 981	7 508
Evli European Investment Grade B		3 623	3 663
Evli Short Corporate Bond B		33 484	33 601
FIM Likvidi			
FIM Real		3 500	3 535
Fondita Nordic Micro Cap B		2 628	6 072
Golden China Fund		1 934	3 382

Industrial Select Sector SPDR Fund	3 963	4 133
ING L Liquid - Euribor 3M		
iShares Edge MSCI USA Minimum Volatility Index F	8 277	9 436
iShares MSCI India ETF	4 820	4 820
iShares STOXX Europe 600 ETF	3 758	3 950
Kauppakeskuskiint. FEA Ky	41 243	41 243
Muzinich Funds - EnhancedYield Short-Term Fund	80 000	80 264
Nordea Korko S Kasvu (Moderate Yield Fund)	8 005	8 011
Oddo Asset Management Oddo Tresorerie 3-6 Mois	987	987
Oddo Compass Euro Corporate Bond A	10 949	11 658
Oddo Compass Euro Credit Short Duration Fund	25 000	25 157
Oddo Compass Euro High Yield Bond A	18 137	19 645
OP-Euro A	5 007	5 009
Seligson & Co Rahamarkkinarahasto AAA		
SPDR Barclays Euro Corporate Bond UCITS ETF	4 065	4 065
SPDR S&P Dividend ETF	4 149	4 867
Taaleri Sicav - Taaleri Rhein Value Equity	7 927	10 078
TPKM Pysäköintilaitos Ky	3 829	3 829
Tripla Mall Ky	11 490	11 490
Vanguard Financials ETF	6 751	7 879
Vanguard Health Care ETF	6 610	6 610
Vanguard MSCI Emerging Markets ETF	9 504	9 504
Vanguard Small-Cap Value ETF	6 532	7 462
Pääomarahastot		
MB Equity Fund IV Ky	2 364	5 810
Duke Street Capital VI LP	1 003	1 003
The Triton Fund II L.P.	787	787
The Triton Fund III L.P.	4 320	4 488
Permira Europe IV LP2	511	545
Nokia Venture Partners II L.P.	447	447
Fennia Avainrahasto Ky	1 873	1 873
Teknoventure Rahasto III Ky	386	386
Selected Private Equity Funds I Ky	1 719	2 887
Partners Group European Buyout	2 541	2 962
Partners Group European Mezzanine	2 421	2 528
Selected Mezzanine Funds I Ky	1 602	2 436
Euro Choice IV GB Limited	2 757	4 265
Juuri Rahasto I Ky	1 906	1 906
Muut	130 550	145 823
	594 443	640 727

13. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

1 000 €	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Ennakko- maksut	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2016	92 055	16 132	19 808	127 995
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-7 082		-2 145	-9 227
Lisäykset	16 227	13 865	3 135	33 228
Vähennykset	-	-16 132	-1 520	-17 652
Hankintameno 31.12.2016	101 200	13 865	19 278	134 344
Kertyneet poistot 1.1.2016	-39 401		-12 475	-51 876
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	7 082		2 145	9 227
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-		723	723
Tilikauden poistot	-10 564		-3 966	-14 530
Kertyneet poistot 31.12.2016	-42 884		-13 573	-56 457
Arvonalentumiset 1.1.2016	-1 872			-1 872
Tilikauden arvonalentumiset	-2 096			-2 096
Arvonalentumiset 31.12.2016	-3 969			-3 969
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	54 348	13 865	5 705	73 918

14. Velat

1 000 €	2016	2015
Muut velat		
Saman konsernin yrityksille	543	1 329

15. Oma pääoma

1 000 €	2016
Sidottu	
Pohjarahasto 1.1. / 31.12.	7 703
Arvonkorotusrahasto 1.1. / 31.12.	885
Sidottu yhteensä	8 587
Vapaa	
Varmuusrahasto 1.1.	228 120
Rahastoidun arvonkorotusrahaston peruutus	-50
Siirto edellisen tilikauden voitosta	36 222
Varmuusrahasto 31.12.	264 291
Hallituksen käyttövarat 1.1. / 31.12.	59
Edellisten tilikausien voitto	-
Edellisen tilikauden voitto	36 222
Siirto varmuusrahastoon	-36 222
Edellisten tilikausien voitto	-
Tilikauden tappio	-12 494
Vapaa yhteensä	251 856
Oma pääoma yhteensä	260 444
Arvonkorotusrahaston erittely 31.12.2016	
Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset	470
Käyttöomaisuuden arvonkorotukset	414
	885
Laskelma voitonjakokelpoisista varoista 31.12.2016	
Tilikauden tappio	-12 494
Varmuusrahasto	264 291
Hallituksen käyttövarat	59
	251 856

16. Vakuudet ja vastuusitoumukset

1 000 €	2016	2015
Omasta puolesta annetut		
Johdannaissopimuksista johtuva vastuu		
Ei suojaavat		
Valuuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset		
Avoimet		
Kohde-etuuden arvo	170 692	147 432
Käypä arvo	-4 572	-520
Suljettujen ja erääntyneiden ei-suojaavien johdannaisten tulos on kirjattu täysimääräisesti tulosvaikutteisesti		
Suljettujen ja erääntyneiden suojaavien johdannaisten realisoitunut tulos jaksotetaan tulokseen johdannaissopimuksen alkuperäiselle juoksujalle.		
Ei-suojaavien johdannaissopimusten negatiiviset arvostuserot käsitellään kirjanpidossa tulosvaikutteisesti.		
Johdannaiskaupan vakuudeksi annetut arvopaperit		51
Leasing- ja vuokravastuut	8 380	9 426
Muut vastuusitoumukset		
Arvonlisäverotuksen ryhmärekisteröintiin liittyen yhtiö on muiden Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilittävistä arvonlisäveroista.		
Saman konsernin yritykset	257	553
Muut yritykset	173	205
Kiinteistöinvestointien AVL:n 120 §:n mukainen tarkistusvastuu	22	33
Sijoitussitoumukset		
Sitouduttu merkitsemään pääomarahastojen osuuksia	52 251	28 338

17. Lähipiirilainat ja -liiketoimet

Yhtiö on myöntänyt 2.984.646,00 euroa rahalainoja vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville.

Yhtiöllä ei ole vastuita eikä vastuusitoumuksia vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville.

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

Konsernia koskevat liitetiedot

Fennian konsernitilinpäätöksestä on saatavissa jäljennös yhtiön pääkonttorista osoitteesta Kyllikinportti 2, Helsinki.

Konsernin tulosanalyysi (M€)

	2012	2013	2014	2015	2016
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot	366	390	418	417	412
Korvauskulut	-314	-326	-329	-329	-326
Liikekulut	-88	-95	-99	-95	-103
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	-	-	-	-	-
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-37	-31	-10	-7	-17
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset	70	52	83	90	17
Muut tuotot ja kulut	2	2	1	1	1
Osuus osakkuusyritysten voitosta/tappiosta	0	0	-1	0	0
Liikevoitto/-tappio	35	22	73	84	1
Tasoitusmäärän muutos	-7	-17	-44	-44	-13
Vahinkovakuutuksen voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	29	5	30	40	-12
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo	90	94	151	199	206
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonorotukset ja niiden oikaisut	63	88	63	122	89
Maksetut korvaukset	-64	-84	-77	-83	-90
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta	-66	-84	-117	-221	-180
Liikekulut	-11	-10	-12	-13	-14
Muut vakuutustekniset tuotot	-	-	-	-	-
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta	13	3	9	3	10
Muut tuotot ja kulut	-1	-1	0	0	1
Liikevoitto	12	2	9	3	11
Tasoitusmäärän muutos	-1	-1	-1	9	0
Lisäedut	-1	6	-1	-5	-2
Henkivakuutuksen voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	10	7	7	6	9
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	39	12	37	46	-3
Tuloverot ja muut välittömät verot	-9	-1	-9	-8	0
Vähemmistöosuudet	-3	0	0	0	0
Konsernin voitto/tappio tilikaudelta	27	10	27	37	-4

Tunnusluvut

		2012	2013	2014	2015	2016
Konsernin tunnusluvut						
Liikevaihto	M €	603	636	728	840	737
Vakuutusmaksutulo	M €	467	498	583	629	624
Liikevoitto/-tappio	M €	48	24	82	87	11
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja						
ja veroja	M €	39	12	37	46	-3
Kokonaistulos	M €	116	30	109	12	47
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		1 270	1 262	1 263	1 157	1 044
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut						
Vakuutusmaksutulo	M €	376	403	430	429	417
Vahinkosuhte	%	85,9	83,7	78,6	78,8	79,1
Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua	%	82,1	80,1	75,5	75,6	75,8
Liikekulusuhte	%	24,2	24,3	23,8	22,9	25,1
Yhdistetty kulusuhte	%	110,1	108,0	102,4	101,7	104,1
Yhdistetty kulusuhte ilman perustekorkokulua	%	106,3	104,4	99,3	98,5	100,9
Liikevoitto/-tappio	M €	35	22	73	84	1
Kokonaistulos	M €	80	34	80	52	26
Kokonaispääoman tuotto	%	6,3	3,1	5,6	3,7	2,1
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	M €	116	65	89	59	42
tuotto sitoutuneelle pääomalle	%	9,1	5,2	6,2	3,9	2,7
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		1 067	1 067	1 077	1 043	935
Henkivakuutuksen tunnusluvut						
Vakuutusmaksutulo	M €	91	94	153	200	207
Liikekustannus kuormitustulosta	%	117,4	114,5	120,4	112,0	103,9
Liikevoitto/-tappio	M €	12	2	9	3	11
Kokonaistulos	M €	36	1	30	-38	14
Kokonaispääoman tuotto	%	9,5	5,6	7,8	5,5	5,1
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	M €	58	33	50	35	30
tuotto sitoutuneelle pääomalle	%	9,3	5,2	7,4	5,0	4,3
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		48	50	50	54	53

* Konsernitilinpäätöksen mukaiset tunnusluvut

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

	Perusjakauma				Riskijakauma ^a					
	31.12.2016		31.12.2015		31.12.2016		2015	2014	2013	2012
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	% ¹⁰	% ¹⁰	% ¹⁰	% ¹⁰	% ¹⁰
Korkosijoitukset yhteensä	833,4	51,5 %	872,9	55,9 %	833,4	51,5 %	55,9	53,6	51,0	55,1
Lainasaamiset ¹	59,6	3,7 %	37,1	2,4 %	59,6	3,7 %	2,4	2,4	3,0	2,7
Joukkovelkakirjalainat	462,9	28,6 %	466,5	29,9 %	462,9	28,6 %	29,9	43,9	37,6	41,9
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1 2}	310,9	19,2 %	369,3	23,7 %	310,9	19,2 %	23,7	7,3	10,4	10,5
Osakesijoitukset yhteensä	339,0	21,0 %	314,5	20,1 %	339,0	21,0 %	20,1	21,7	23,2	21,0
Noteeratut osakkeet ³	241,0	14,9 %	198,1	12,7 %	241,0	14,9 %	12,7	13,6	14,9	14,4
Pääomasijoitukset ⁴	31,0	1,9 %	32,8	2,1 %	31,0	1,9 %	2,1	2,4	2,5	2,9
Noteeraamattomat osakkeet ⁵	67,0	4,1 %	83,7	5,4 %	67,0	4,1 %	5,4	5,8	5,8	3,6
Kiinteistösijoitukset yhteensä	437,1	27,0 %	360,6	23,1 %	437,1	27,0 %	23,1	23,7	24,6	23,6
Suorat kiinteistösijoitukset	346,6	21,4 %	306,4	19,6 %	346,6	21,4 %	19,6	20,1	21,3	21,7
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	90,5	5,6 %	54,1	3,5 %	90,5	5,6 %	3,5	3,6	3,3	1,9
Muut sijoitukset	8,4	0,5 %	13,3	0,9 %	13,0	0,8 %	0,9	0,8	0,9	0,3
Hedge-rahastosijoitukset ⁶	13,0	0,8 %	13,6	0,9 %	13,0	0,8 %	0,9	0,7	0,8	0,3
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Muut sijoitukset ⁷	-4,6	-0,3 %	-0,3	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,1	0,1	0,0
Sijoitukset yhteensä	1 617,9	100,0 %	1 561,3	100,0 %	1 622,5	100,3 %	100,0	99,8	99,6	100,0
Johdannaisten vaikutus ⁹	-				-4,6	-0,3 %	-0,3	0,0	0,2	0,4
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	1 617,9	100,0 %	1 561,3	100,0 %	1 617,9	100,0 %	1 561,3	100,0	100,0	100,0
Jvk-salkun modifioitu duraatio	3,05									

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratraktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti).

Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia tulee tästä antaa tietoa.

9) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/- Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

10) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Sijoitustoim. nettotuotot markkina- arvo ⁸	Sitoutunut pääoma ⁹	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle				
	2016	2016	2016	2015	2014	2013	2012
Tuotto € / % sit. pääomalle	milj. euroa	milj. euroa	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	21,3	860,8	2,5 %	0,8	4,3	-0,1	9,2
Lainasaamiset ¹	-0,5	44,2	-1,1 %	6,4	-7,0	1,3	6,1
Joukkovelkakirjalainat	20,8	527,1	4,0 %	-0,3	5,2	-0,4	12,4
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1 2}	1,0	289,5	0,3 %	2,4	2,9	0,8	1,9
Osakesijoitukset yhteensä	8,4	313,2	2,7 %	12,9	9,1	14,4	12,8
Noteeratut osakkeet ³	14,2	203,1	7,0 %	19,6	12,4	17,2	16,6
Pääomasijoitukset ⁴	3,8	30,5	12,3 %	12,5	11,2	5,2	12,3
Noteeraamattomat osakkeet ⁵	-9,5	79,6	-11,9 %	2,5	0,7	10,1	0,1
Kiinteistösijoitukset yhteensä	23,2	375,9	6,2 %	6,3	9,0	9,2	6,7
Suorat kiinteistösijoitukset	18,6	307,5	6,0 %	6,2	8,8	10,6	5,9
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	4,7	68,4	6,8 %	6,8	10,0	-2,6	16,7
Muut sijoitukset	-5,3	10,4	-51,0 %	2,3	10,1	20,8	-6,2
Hedge-rahastosijoitukset ⁶	-0,6	13,6	-4,7 %	4,5	8,6	3,3	10,0
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0					
Muut sijoitukset ⁷	-4,7	-3,2	143,5 %				
Sijoitukset yhteensä	47,7	1 560,4	3,1 %	4,1	6,4	5,4	9,3
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-5,3						
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvin	42,3	1 560,4	2,7 %	3,9	6,2	5,2	9,1

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratraktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta

9) Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

Tunnuslukujen laskentakaavat

YLEISET TUNNUSLUVUT

Liikevaihto =

Vahinkovakuutuksen liikevaihto

- + vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot

Henkivakuutuksen liikevaihto

- + vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot

Kokonaistulos = liikevoitto (tappio) +/- taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos

Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin (%) =

- +/- liikevoitto tai tappio
- + rahoituskulut
- + perustekorkokulu
- +/- sijoitusten arvostuserojen muutos
- + taseen loppusumma
- sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélka
- +/- sijoitusten arvostuserot

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Henkivakuutuksessa perustekorkokululla tarkoitetaan vakuutuksille vuoden aikana hyvitettyä takuukorkoa lisättyä/vähennettynä mahdollisilla takuukoron täydennysvastuun muutoksilla.

Vahinkovakuutuksessa perustekorkokululla tarkoitetaan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaikutusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääomamuotoiset eläkkeet. Se lasketaan kertomalla vuoden alun diskontattu korvausvastuu edellisen vuoden lopussa käytetyllä perustekorolla.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle käyvin arvoin (%)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä = Tunnusluku lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä.

VAHINKOVAKUUTUS

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta.

Vahinkosuhte % =

korvauskulut

vakuutusmaksutuotot

Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua) % =

korvauskulut (ilman perustekorkokulua)

vakuutusmaksutuotot

Liikekulusuhde % =

liikeykulut

vakuutusmaksutuotot

Tunnusluvut lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Yhdistetty kulusuhde % = vahinkosuhte + liikekulusuhde

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua) % =

vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua) + liikekulusuhde

HENKIVAKUUTUS

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Liikekustannussuhde (% kuormitustulosta) =

+ liikeykulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta

+ korvausten selvittelykulut

kuormitustulo

Riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinta

1 Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta yleisesti

Fennia-konsernin, johon kuuluvat Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia (jäljempänä Fennia) sekä sen tytäryhtiöt Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia (jäljempänä Henki-Fennia) ja Fennia Varainhoito Oy (jäljempänä Fennia Varainhoito), riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan kehikko kuvataan konserniyhtiöiden hallitusten vahvistamissa periaateasiakirjoissa. Keskeisin näistä asiakirjoista on riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, jossa kuvataan sekä riskien- että vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet konsernissa.

Fennia-konsernissa riskienhallinnalla tarkoitetaan koordinoituja strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla konserniin ja konserniyhtiöihin kohdistuvat riskit tunnistetaan, mitataan, seurataan, hallitaan ja ilmoitetaan. Vakavaraisuuden hallinnalla puolestaan tarkoitetaan strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla määritetään ja ohjataan konserniyhtiöiden ja konsernin riskinkantokykyä, riskinottohalukkuutta ja riskinsietokykyä sekä keskeisten riskien rajoituksia.

2 Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan organisointi

Fennian hallitus konsernin emoyhtiön hallituksena on sen ylin päätöksentekaelin ja kantaa vastuun riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta ja sen sovittamisesta osaksi konsernin hallintojärjestelmää. Fennian hallituksen vastuulla on varmistaa, että konserniin kuuluvien yhtiöiden erityispiirteet ja konsernin sisäiset yhteydet (mm. sisäiset transaktiot, kaksinkertaiset pääomat, pääomien siirrettävyys ja pääomien käyttö yleensä) tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Henki-Fennian hallitus on vastuussa siitä, että yhtiö noudattaa konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita johdonmukaisesti. Sen vastuulla on varmistaa, että yhtiössä on toiminnan laatuun, laajuuteen ja monimutkaisuuteen nähden riittävällä tavalla järjestetty hallintojärjestelmä, mukaan lukien sisäinen valvonta ja riskienhallintajärjestelmä.

Fennia Varainhoidon hallituksen vastuulla on varmistaa, että yhtiö noudattaa Fennia-konsernin riskienhallintajärjestelmän periaatteita siltä osin kuin yhtiön toiminnan erityispiirteet eivät edellytä niistä poikkeamista.

Muiden konserniyhtiöiden kohdalla Fennia-konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita noudatetaan soveltuvien osin. Muut konserniyhtiöt ovat pääosin kiinteistöyhtiöitä.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua, ohjaamista, koordinoitua ja tiedon välittämistä varten on perustettu konsernin vakuutusyhtiöiden riskienhallintakomitea. Tämän riskienhallintakomitean päätehtävänä on tukea Fennian ja Henki-Fennian toimitusjohtajia riskien- ja vakavaraisuuden hallintaan liittyvissä asioissa. Puheenjohtajana toimii Fennian toimitusjohtaja, ja Henki-Fennian toimitusjohtaja on komitean vakituksena jäsenenä.

Fennia Varainhoidolle on perustettu oma, erillinen riskienhallintakomitea. Sen puheenjohtajana toimii Fennia Varainhoidon toimitusjohtaja.

Riskienhallintajärjestelmän ohjausmalli perustuu kolmen puolustuslinjan malliin, jossa:

1. Ensimmäisellä puolustuslinjalla eli liike- ja tukitoiminnoilla on ensisijainen vastuu päivittäisestä riskienhallinnasta ja riskien raportoinnista hyväksyttyjen periaatteiden mukaisesti.
2. Toinen puolustuslinja on riskienhallintakehikon omistaja ja vastaa mm. riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tulkinnoista, kehittämisestä, suunnittelusta ja raportoinnista sekä tukee, seuraa ja arvioi ensimmäisen puolustuslinjan riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan prosessien implementointia.
3. Kolmannen puolustuslinjan tehtävänä on varmistaa sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan vaikuttavuus ja tehokkuus.

Kolmen puolustuslinjan mallissa vastuu riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta jakautuu seuraavasti eri toimijoiden kesken:

- Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja kantaa, toimivan johdon tukemana, yleisvastuun riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan asianmukaisesta valmistelusta ja toteuttamisesta hallituksen päätösten mukaisesti.

- Liike- ja tukitoiminnot

Kukin liike- ja tukitoiminto vastaa ensisijaisesti päivittäisestä riskienhallinnasta ja riskien raportoinnista hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti, seuraa oman osa-alueensa kokonaisriskiprofiilia (toisen puolustuslinjan tuella) ja varmistaa konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan dokumentaation mukaisen toiminnan osa-alueellaan.

- Aktuaaritoiminto

Vakuutusyhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko vastaa aktuaaritoiminnosta ja siitä, että hinnoittelussa ja vakuutusteknisen vastuuvelan laskennassa sovellettavat vakuutusmatemaattiset menetelmät ovat asianmukaiset. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko määrittelee myös vakuutusteknisen vastuuvelan tason. Aktuaaritoiminnolla on rooli paitsi ensimmäisen myös toisen puolustuslinjan toimijana. Aktuaaritoiminto osallistuu riskienhallintajärjestelmän tehokkaaseen täytäntöönpanoon, erityisesti riskienhallintamenetelmien luomiseen, mutta myös yrityksen oman riski- ja vakavaraisuusarvion toteuttamiseen.

- Riskienhallintatoiminto

Riskienhallintatoiminnolla on päävastuu toisen puolustuslinjan tehtävistä, ja se vastaa mm. riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tulkinnoista, kehittämisestä, suunnittelusta ja raportoinnista. Toiminnon tehtävänä on ylläpitää kokonaisnäkemyksiä konserniyhtiöiden ja konsernin riskiprofiilista. Toiminto myös tukee hallituksen ja toimitusjohtajan sekä liike- ja tukitoimintojen riskien- ja vakavaraisuuden hallintatyötä mm. osallistumalla riskienhallintajärjestelmän kehittämiseen ja arvioimalla sen toimivuutta sekä laatimalla analyyskejä riskiasemaa koskevan päätöksenteon tueksi.

- Compliance-toiminto

Toiseen puolustuslinjaan kuuluva compliance-toiminto varmistaa, että toiminnassa noudatetaan sääntelyä, finanssialan itsesääntelyä sekä konsernin sisäisiä ohjeita ja että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia menettelytapoja. Säännösten noudattamista valvova toiminto myös tunnistaa ja arvioi säädosmuutosten vaikutuksia, säännösten noudattamisen laiminlyöntiin liittyviä riskejä sekä säännösten noudattamisessa mahdollisesti esiintyneiden puutteiden estämiseksi ja korjaamiseksi tehtyjen toimenpiteiden riittävyyttä. Lisäksi compliance edistää säännösten noudattamista ennakoivalla neuvonnalla sekä kehittää sisäisiä menettelytapoja, joilla säännösten noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

- Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus tukee konsernia tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on seurata ja arvioida konsernin sisäisen valvonnan ja muun hallinnon riittävyyttä ja tehokkuutta mm. seuraavilla osa-alueilla:

- yhtiön strategian ja tavoitteiden saavuttaminen
- vakavaraisuuden hallintaprosessin kattavuus ja luotettavuus
- riskienhallinnan tehokkuus
- resurssien käytön taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- lakien ja määräysten sekä sisäisten toimintaperiaatteiden, suunnitelmien ja ohjeiden noudattaminen
- informaation oikeellisuus, riittävyys ja tarkoituksenmukaisuus
- omaisuuden turvaaminen.

Riskienhallintatoiminto ja compliance-toiminto on integroitu Fennia-konsernin organisaatioon tavalla, joka varmistaa niiden toiminnan operatiivisen riippumattomuuden, eli toiminnot ovat vapaita sellaisista vaikutteista, jotka voisivat vaarantaa niiden tehtävien suorittamisen objektiivisesti, tasapuolisesti ja riippumattomasti. Sisäinen tarkastus puolestaan on sekä ensimmäisen että toisen puolustuslinjan toiminnoista riippumaton.

3 Riskienhallinta

Riskillä tarkoitetaan epävarmaa tapahtumaa ja sen seurausta, joka voi olla yritykselle uhka tai mahdollisuus.

Konsernin riskienhallinnan strategioiden ja prosessien kokonaisuus jaetaan seuraaviin osa-alueisiin:

1. Riskien tunnistaminen

Ensimmäisen puolustuslinjan liike- ja tukitoiminnot tunnistavat ja arvioivat toimintaa ja tavoitteita uhkaavat riskit sekä vuosisuunnittelun yhteydessä että päivittäisessä operatiivisessa toiminnassa.

2. Riskien mittaaminen

Riskien mittaamisprosessissa arvioidaan mahdollisuuksien mukaan riskien vakavuutta sekä niiden välisiä riippuvuuksia. Riskien mittaamisen tavoitteena on luoda yhteismitalliset mittarit eri riskeille ja parantaa riskien vertailtavuutta. Riskien mittaaminen ja vertailu on välttämätöntä siksi, että sen avulla voidaan kohdentaa riskienhallintatoimenpiteet toiminnan kannalta oleellisimpiin riskeihin. Riskien mittaamisessa sovelletaan lähtökohtaisesti ns. Value-at-Risk -perusteista menetelmää. Riskienhallintatoiminto koordinoi riskien vakavuuden ja riippuvuuksien mittaamista sekä mittaamisessa käytettäviä menetelmiä.

3. Riskien seuranta

Konsernissa toteutetaan kvantitatiivista riskiseurantaa, joka koostuu erilaisista riski-indikaattoreista sekä kvalitatiivista riskiseurantaa, johon kuuluvat mm. suunniteltujen ja päätettyjen hallintatoimenpiteiden seuraaminen, arvioiminen ja mahdollinen testaaminen. Ensimmäinen puolustuslinja varmistaa, että riskien asianmukainen seuranta on olemassa, ja että riskeistä saadaan niiden hallintaa varten riittävästi tietoa. Ensimmäinen puolustuslinja seuraa suunnittelemaansa ja päättämäänsä hallintatoimenpiteitä sekä arvioi niiden vaikutusta. Toinen puolustuslinja toteuttaa riippumatonta kvantitatiivista ja kvalitatiivista riskien seurantaa, jolla se tukee ensimmäisen puolustuslinjan riskienhallintatyötä.

4. Riskien hallinta

Hallintaprosessissa riskit priorisoidaan ja suunnitellaan hallintatoimenpiteitä, joilla riskejä pyritään kontrolloimaan tai rajoittamaan. Ensimmäinen puolustuslinja riskien omistajana toteuttaa asianmukaisen riskien hallinnan ja suunnittelee hallintatoimenpiteet. Toinen puolustuslinja tukee, seuraa ja arvioi ensimmäisen puolustuslinjan suorittamaa hallintaa, mutta riippumattomuuden varmistamiseksi ei osallistu operatiivisten päätösten tekemiseen. Eri riskialueilla käytettävät hallintakeinot on kuvattu tarkemmin luvuissa 3.1 – 3.10.

5. Riskien ilmoittaminen

Riskien toteutumisesta ja niiden vaikutuksista sekä läheltä piti -tilanteista raportoidaan konsernissa sovitun ilmoittamisprosessin mukaisesti. Riskienhallinta- ja compliance-toiminnot raportoivat riskeistä riskienhallintakomiteoille sekä asiaan kuuluville hallituksille toimintojen säännöllisenä raportointina.

Edellä kuvattuja riskienhallinnan strategioita ja prosesseja sovelletaan riskienhallinnan helpottamiseksi laaditun riskikartan kaikkiin riskialueisiin, joita ovat:

- vakuutusriskit,
- rahoitusmarkkinariskit,
- vastapuoliriskit,
- operatiiviset riskit,
- kvantitatiivisten menetelmien riskit,
- keskittymäriskit,
- likviditeettiriski,
- strategiset riskit,
- maineriski ja
- ryhmäriskit.

3.1 Vakuutusriskit

Vakuutusriskit liittyvät vakuutusyhtiön perusliiketoimintaan eli vakuuttamiseen.

Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan, myynnin ohjaukseen ja riskin hinnoitteluun, eli kyseessä on tappioriski siitä, että tulevista vakuutuskorvauksista aiheutuvat kustannukset (ml. liikekulut) ylittävät vakuutuksista saadut vakuutusmaksut. Vakuutusriskeihin sisältyvät myös suurvahinkoriskit (esimerkiksi katastrofiriskit) ja jälleenvakuutussuojien asianmukaisuusriski.

Vakuutusriskiin liittyy myös tappioriski, joka johtuu vakuutusteknisen vastuuvelan epäedullisesta arvomuutoksesta, eli varausriski. Varausriskit liittyvät vastuuvelan laskennassa tehtyjen oletusten epävarmuuteen ja arvioitujen korvausmäärien, liikekulujen ja näiden kassavirtojen epäedullisiin poikkeamiin toteutuneista kuluista.

Varausriskin vakuutusteknisiin riskitekijöihin luetaan mm. biometriset riskit (kuolleisuus-, pitkäikäisyys-, työkyvyttömyys- ja vastaavat riskit) ja erilaiset raukeamisriskit kuten henkivakuutuksen takaisinostoriski.

Vakuutusteknistä vastuuvelkaa koskevat myös eräät rahoitusmarkkinariskit kuten inflaatio ja diskonttokorko.

Vakuutustoiminta perustuu vakuutusriskien ottamiseen, riskien hajauttamiseen vakuutuskannan sisällä ja riskien hallintaan. Vakuutusmaksuriskin hallinnan tärkeimmät keinot ovat asianmukainen riskien valinta (vastuunvalinta), hinnoittelu ja vakuutusehdot sekä jälleenvakuutussuojan hankkiminen.

Vastuunvalinnalla ohjeistetaan myyntiä ja varmistetaan vakuutustoiminnan kannattavuutta. Vastuunvalintaa hallitaan tutkimalla tilastollisesti aiempia vahinkotapauksia, jotka ovat myös perustana hinnoittelulle. Vastuunvalintaohjeissa määritellään, millaisia riskejä voidaan vakuuttaa ja miten suuria vakuutusmääriä sallitaan.

Vakuutusriskien hinnoittelussa pyritään riskivastaavuuteen, asettamalla sitä korkeampi hinta mitä suurempi riski on kyseessä ja päinvastoin. Hinnoittelun lähtökohtana on tietovaraston oikeellisuus ja riittävyys sekä se, että vakuutettava kohde tunnetaan riittävän hyvin. Ainoastaan tältä pohjalta voidaan tehdä asianmukaiset riskianalyysit ja päättää riittävästä vakuutusmaksun tasosta.

Vakuutusehtojen merkitys vakuutusriskin rajoittamisessa on olennainen. Vakuutusehdoissa määritellään mm. vakuutussopimuksen kattavuus ja korvausten rajoitukset. Vakuutusriskin hallinnassa on tärkeää, että ei-toivotut riskit suljetaan pois tai rajoitetaan sopimusteitse toivotulle tasolle.

Vahinkovakuutuksessa eräistä vakuutuslajeista, kuten lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa, on erityislainsäädäntöä, jossa on määritelty vakuutusturvan kattavuus, mikä estää vakuutusehtojen muuttamisen tältä osin. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa on myös säädöksiä, jotka rajoittavat vakuutusyhtiön vastuuta. Eläkeläisten korvausten inflaatoriski ja sairaanhoitokuluihin liittyvät pitkäaikaiset korvausriskit on siirretty vakuutusalan yhteisesti kustannettaviksi ns. jakojärjestelmän kautta.

Vastuuvelan laskennassa sovelletaan erilaisia kvantitatiivisia menetelmiä, jotka ovat varausriskin hallinnassa keskeisessä asemassa. Menetelmien lisäksi käytettävien tietojen riittävyys ja laatu sekä niiden hallinta vaikuttavat olennaisesti varausriskin luonteeseen.

Henkivakuutuksessa lainsäädäntö rajoittaa henkivakuutusyhtiön oikeutta korottaa vakuutusmaksuja tai muuttaa sopimusehtoja. Tällöin sopimusten pituus vaikuttaa varausriskin ns. biometristen riskien tasoon. Mikäli tehdyt oletukset osoittautuvat riittämättömiksi, eivätkä vakuutusmaksut ole muutettavissa, on vastuuvelkaa täydennettävä odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Suurilta vahingoilta ja vahinkotapahtumilta suojaudutaan ja niitä hallitaan ottamalla jälleenvakuutuksia. Suurvahinkoriskien hallinnassa on tärkeää, että menevän jälleenvakuutuksen rakenne ja omalle vastuulle jäävä osa riskeistä / vahingoista mitoitetaan vakavaraisuuteen ja vakuutusvelvoitteisiin nähden sopivaksi, jotta tehokas riskinsiirto toteutuu.

Jälleenvakuutuksen käyttöön liittyy liitännäisriskejä kuten jälleenvakuutuksen saatavuus-, hinta- ja vastapuoliriskit. Jälleenvakuutusriskiä ja siihen liittyvää vastapuoliriskiä pienennetään vahinkovakuutustoiminnassa siten, että jälleenvakuuttajaksi hyväksytään vain riittävän vakavaraisuusluokituksen omaava yhtiö. Lisäksi asetetaan rajoituksia sille, kuinka suuria osuuksia yksittäisellä jälleenvakuuttajalla voi jälleenvakuutusohjelmassa olla. Henkivakuutustoiminnassa menevän jälleenvakuutuksen käyttö on vähäistä ja keskittyy sen takia muutamaasi vastapuoliin.

Määrällisiä tietoja vahinkovakuutuksen tilinpäätöksen vastuuvelan riskimuuttujista

	Muutoksen vaikutus Fennian vakavaraisuuspääomaan	
Diskonttokorko	Alenee 0,1 % -yksikköä	-8 milj. e
Inflaatoriski	Kasvaa 1 %	-6 milj. e
Kuolevuus	Keski-ikä pidentyy 1 v.	-10 milj. e

3.2 Rahoitusmarkkinariskit

Rahoitusmarkkinariskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusmarkkinoiden muuttujien, kuten korkojen, osakkeiden, kiinteistöjen, valuuttakurssien ja luottomarginaalien, arvojen tason ja volatiliiteetin heilahteluista.

Sijoitustoiminta ja sen hallinta on rahoitusmarkkinariskien hallinnassa erityisasemassa. Merkittävimmät riskit liittyvät sijoitusten arvojen alenemiseen ja sijoitusten yhteensopimattomuuteen vakuutusteknisen vastuuvelan luonteen kanssa (ns. ALM-riski).

Rahoitusmarkkinariskien merkittävimmät hallintakeinot ovat asianmukainen sijoitusinstrumenttien valinta, sijoitusten hajauttaminen ja riskien rajoittaminen. Riskien rajoittamisessa voidaan käyttää myös johdannaissopimuksia.

Rahoitusmarkkinariskien hallinnan lähtökohtana on, että varat sijoitetaan sellaiseen omaisuuteen ja sellaisiin välineisiin, joiden riskit voidaan tunnistaa, mitata, seurata, hallita ja raportoida. Lisäksi uusiin omaisuuseriin ja sijoitusvälineisiin kohdistetaan ennen niiden hankkimista toimenpiteitä, joilla varmistetaan uusien omaisuuserien tai sijoitusvälineiden hallittavuus ja sopivuus liiketoimintaan sekä riskienhallintaan.

Sijoitusten riittävällä hajauttamisella tavoitellaan optimaalista hajautushyötyä, riskikorjattua tuottoa ja varojen ja velkojen yhteensopivuutta.

Keskeinen rahoitusmarkkinariskien hallintamenetelmä on riskibudjetoinnin käyttö vakavaraisuuden hallinnassa. Allokaatorajoitteilla varmistetaan, että sijoitusomaisuus on riittävästi hajautettu eri omaisuusluokkiin. Lisäksi määritellään yksityiskohtaisempia rajoitteita, joilla varmistetaan, että myös omaisuuslajien sisällä hajautus on riittävä.

Määrällisiä tietoja Fennian sijoitussalkun riskimuuttujista

	Muutoksen vaikutus Fennian vakavaraisuuspääomaan	
Korkosijoitukset	Korkotaso +1 % -yksikköä	-23 milj. e
Osakesijoitukset	Arvonmuutos -20 %	-48 milj. e
Kiinteistösijoitukset	Arvonmuutos -10 %	-35 milj. e

Määrällisiä tietoja Henki-Fennian sijoitussalkun riskimuuttujista

	Muutoksen vaikutus Fennian vakavaraisuuspääomaan	
Korkosijoitukset	Korkotaso +1 % -yksikköä	-14 milj. e
Osakesijoitukset	Arvonmuutos -20 %	-15 milj. e
Kiinteistösijoitukset	Arvonmuutos -10 %	-9 milj. e

3.3 Vastapuoliriskit

Vastapuoliriskissä huomioidaan mahdolliset tappiot, jotka johtuvat vakuutusyhtiön vastapuolten odottamattomasta maksukyvyttömyydestä.

Samoin kuin rahoitusmarkkinariskien hallinnassa, vastapuoliriskien hallinnan lähtökohtana on, että vastapuolet ja niihin liittyvät riskit voidaan tunnistaa, mitata, seurata, hallita ja raportoida.

Vastapuoliriskiä aiheutuu lähinnä (luottomarginaaliriski käsitellään rahoitusmarkkinariskinä):

- johdannaissopimusten vastapuolista, jolloin ainoastaan sopimusten mahdollinen positiivinen markkina-arvo on alttiina riskille,
- maksamattomista jälleenvakuutussaamisista ja jälleenvakuuttajien osuudesta korvausvastuusta,
- vakuutusasiakkailta olevista saamisista ja
- asiakasrahoituksesta.

Johdannaissopimusten vastapuoliriskien hallinnassa vastapuoliriskiä arvioidaan ennen kuin johdannaistavastapuolen kanssa tehdään sopimuksia. Liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolten luottokelpoisuuden arvioinnissa käytetään tukena pääasiassa

luottoluokituslaitosten antamia luokituksia. Vastapuoliriskin rajoittamiseksi on luottokelpoisuudelle asetettu vähimmäistaso ja rajat vastuun enimmäismäärälle vastapuolta kohden.

Jälleenvakuutustoiminnan vastapuoliriskin hallinnassa on vastapuoliriskin rajaamiseksi asetettu vaatimukset muun muassa jälleenvakuuttajien luottokelpoisuusluokille ja vastuun enimmäismäärälle jälleenvakuuttajaa kohden. Samoin kuin johdannaissopimusten vastapuoliriskin osalta, luottoluokituslaitosten luokituksia käytetään jälleenvakuuttajien luottokelpoisuuden arvioinnin tukena.

Vastapuoliriskiä syntyy myös vakuutusasiakkailta olevista saamisista. Asiakkaiden vakuutusmaksusaamisista syntyvä vastapuoliriski on yleensä pieni, koska maksun saamatta jääminen johtaa vakuutusturvan peruuttamiseen tai pienentymiseen.

Asiakasrahoituksen vastapuoliriskin hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakas- ja muista vastuista syntyvien vastapuoliriskien negatiiviset tulosvaikutukset hyväksyttävälle tasolle. Keskeisessä asemassa näiden vastapuoliriskien hallinnassa on luottoprosessi. Luottoprosessin hallinnassa on tärkeää vastapuolten luotettavuuden varmistaminen arvioimalla riskit ja luokittelemalla sitten vastapuoli sisäisesti kehitetyn mallin mukaisesti. Asiakasrahoituksen vastapuoliriskejä vähennetään määrittelemällä asiakaskohtaiset vakuus- ja kovenanttiehdot.

3.4 Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan Fennia-konsernissa tappioriskiä, joka aiheutuu:

- riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista,
- henkilöstöstä,
- järjestelmistä tai
- ulkoisista tekijöistä.

Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Strategiset ja maineriskit on rajattu operatiivisten riskien ulkopuolelle.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on vähentää ennalta arvaamattomien tappioiden todennäköisyyttä ennalta ehkäisevillä riskienhallintatoimenpiteillä. Tehokkaimmat riskienhallintatoimenpiteet kohdistetaan vakavimpiin operatiivisiin riskeihin eli riskeihin, joiden toteutumisen todennäköisyys on pieni, mutta riskin toteutuessa sen vaikutus toimintaan on suuri.

Fennia-konsernin operatiivisten riskien hallintakehikko perustuu operatiivisia riskejä koskevan tiedon keräämiseen eri lähteistä, joita ovat mm. sisäisen tarkastuksen ja compliance-toiminnon tarkastukset, riski-indikaattorit, skenaarioihin perustuvat arviot, tiedot sisäisistä vahinkotapahtumista ja läheltä piti -tilanteista sekä sisäiset riskikartoitukset. Erityisesti skenaarioihin perustuvat arviot ovat keskeisessä asemassa arvioitaessa toiminnan riskejä ennakoivasti. Operatiivisia riskejä koskevan tiedon kerääminen ja raportointi edelleen riskienhallinta- ja compliance -toiminnoille on ensi sijassa liike- ja tukitoimintojen vastuulla.

Eri tietolähteistä koottujen tietojen perusteella arvioidaan operatiivisten riskien riskiprofiili sekä tuotetaan tarvittavat raportit hallitukselle ja muuhun sisäiseen käyttöön. Pitkällä tähtäimellä riskien systemaattinen arviointi parantaa riskienhallinnan tasoa ja auttaa liike- ja tukitoimintoja ymmärtämään ja hallitsemaan toiminnan operatiivisia riskejä.

Keskeisille liike- ja tukitoiminnoille on laadittu valmius- ja jatkuvuussuunnitelmat, joiden pohjalta avaintoimintoja voidaan jatkaa mahdollisessa häiriötilanteessa.

Fennia-konsernissa operatiiviset riskit jaetaan seuraaviin riskiluokkiin:

- sisäiset väärinkäytökset,
- työntekijöihin ja henkilöstöön liittyvät riskit,
- oikeudelliset riskit,
- tieto-, tietoliikenne- ja puhelinjärjestelmiin liittyvät ongelmat ja keskeytysvahingot,
- asiakkaisiin, tuotteisiin ja liiketoiminnan menettelytapoihin liittyvät riskit,
- prosesseihin liittyvät riskit ja
- ulkopuolisten toimintaan liittyvät riskit.

3.5 Kvantitatiivisten menetelmien riskit

Kvantitatiivisella menetelmällä tarkoitetaan numeeristen arvioiden luomista soveltamalla tilastollisia, taloustieteellisiä, rahoitus- tai muita matemaattisia teorioita ja menetelmiä. Kvantitatiiviseksi menetelmäksi luetaan myös menetelmä, jolla tavoitellaan numeerista lopputulosta, ja joka perustuu osittain tai kokonaan subjektiiviseen asiantuntijaharkintaan.

Kvantitatiivinen menetelmä voi olla virheellinen ja / tai harhaanjohtava ja johtaa epäluotettavaan raportointiin sekä vääriin

johtopäätöksiin ja siten väärin johdon toimenpiteisiin.

Kvantitatiivisten menetelmien riskit kuuluvat operatiivisiin riskeihin, mutta niiden erityisluonteen ja tärkeyden takia sekä niiden käsittelyn helpottamiseksi niiden riskit tunnistetaan, mitataan, seurataan, hallitaan ja raportoidaan omana riskialueenaan.

Kvantitatiivisten menetelmien riskien hallinnassa keskitytään riskeihin, jotka liittyvät:

- matemaattiseen teoriaan,
- tietojen laatuun,
- estimointiin ja parametrisointiin,
- dokumentaatioon,
- validointiin,
- henkilöstöön,
- tietojärjestelmiin ja
- prosesseihin.

Ohjaavana periaatteena kvantitatiivisten menetelmien riskienhallinnassa on menetelmien ja prosessien tehokas kyseenalaistaminen. Tämä tarkoittaa, että riippumaton ja asiantunteva taho, riskienhallintatoiminto tai ulkopuolinen asiantuntija, arvioi menetelmiä ja prosesseja kriittisesti.

Kvantitatiivisten menetelmien riskienhallinta perustuu siihen, että kunkin menetelmän rakenne, matemaattinen teoria ja loogisuus on dokumentoitu hyvin, ja että menetelmä on mahdollisimman hyvin tuettavissa tieteellisillä tutkimuksilla ja / tai vakuutusalan parhailla käytännöillä. Jotta voidaan tunnistaa menetelmän vahvuudet ja heikkoudet, on tärkeää, että matemaattiset yksinkertaistukset, numeeriset menetelmät, approksimaatiot ja subjektiivisen asiantuntijaharkinnan käyttö selvitetään ja dokumentoidaan riittävän tarkasti. Menetelmän omistajan ja kehittäjien tulee varmistaa, että menetelmän eri osa-alueet toimivat toivotulla tavalla, ovat sopivia tarkoitettuun käyttöön, ja että menetelmä on matemaattisesti oikein ja estimoidut parametrit tilastollisesti luotettavia.

Tietojen laadun hallinta on yhtä tärkeää kuin menetelmän rakenteen, teorian ja loogisuuden hallinta. Luotettavuus voidaan saavuttaa ainoastaan laadukkailla tiedoilla.

Kvantitatiivisen menetelmän validointi kattaa prosessit ja toimintatavat, joiden avulla pyritään todentamaan, että menetelmä on asianmukainen ja luotettava sekä toimii toivotulla tavalla. Validoinnin avulla tunnistetaan menetelmän mahdollisia heikkouksia ja rajoituksia sekä käyttöön liittyviä ongelmia ja voidaan arvioida ja hallita niiden vaikutuksia.

3.6 Keskittymäriskit

Keskittymäriskillä tarkoitetaan kaikenlaisia riskikeskittymiä, joihin liittyvät tappiot voivat olla niin suuria, että ne vaarantavat vakuutusyhtiön vakavaraisuuden tai taloudellisen aseman. Keskittymäriskiä syntyy useimmiten sijoitustoiminnassa, mutta sitä voi syntyä myös vakuutustoiminnassa sekä kummankin toiminnan yhteisvaikutuksesta.

Sijoitustoiminnan, rahoitusmarkkina- ja vastapuoliriskien hallinta perustuu hajauttamiseen, jolloin merkittäviä keskittymäriskejä ei lähtökohtaisesti synny. Poikkeuksen tekevät ns. strategiset omistukset, joista voi syntyä hyvin merkittäviä keskittymäriskejä. Strategisina omistuksina käsitellään omistuksia konserniin kuuluvissa tytäryhtiöissä.

Vakuutustoiminta perustuu riskien hajauttamiseen vakuutuskannan sisällä siten, että yksittäisen omalla vastuulla olevan vakuutuskohteen vaikutuksia voidaan rajoittaa. Tätä riskiä hallitaan mm. vastuunvalintaohjeilla ja jälleenvakuutuksella.

Eryteisesti sijoitustoiminnan asiakasrahoituksessa sijoitus- ja vakuutustoimintaa arvioidaan kokonaisvaltaisesti ennen luoton myöntämistä, jotta yhteisriskikeskittymät saadaan arvioiduiksi.

3.7 Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että tulevia maksuvelvoitteita ei kyetä toteuttamaan, tai että ne voidaan toteuttaa ainoastaan erityistoimenpiteillä.

Likviditeettiriski jaetaan lyhyen ja pitkän aikavälin riskiin. Lyhyen aikavälin likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät alle 4 kuukauden pituisiin varojen ja velkojen kassavirtoihin (ns. kassanhallinnan riskit). Pitkän aikavälin likviditeettiriskillä tarkoitetaan varojen ja velkojen kassavirtojen yhteensopivuusriskiä useita vuosia, jopa vuosikymmeniä eteenpäin.

Lyhyen aikavälin likviditeettiriskiä hallitaan ylläpitämällä riittävää likviditeettireserviä sekä maksuvalmiuden suunnittelulla. Likviditeettireserviä hallitaan mm. seuraavilla periaatteilla:

- rahamarkkinasijoituksille asetetaan vähimmäisallokaatio,
- osake- ja korkosijoituksilta edellytetään rahaksi muutettavuutta,
- rahamarkkinasijoitukset hajautetaan ja niille asetetaan vastapuolilimiittejä,
- koko sijoitussalkun epälikvidien sijoitusten määrää rajoitetaan ja
- merkittäviin jälleenvakuutusopimuksiin liitetään tarpeen mukaan likviditeettiehtoja.

Maksuvalmiuden suunnittelussa luodaan päiväkohtaisia ennusteita ulosmenevistä maksusuorituksista seuraaville neljälle kuukaudelle. Lyhyen aikavälin likviditeettiriskin hallinnan tavoite on, että muita sijoituksia kuin rahamarkkinasijoituksia ei jouduta realisoimaan, ja että varainhoitajien lyhyen aikavälin likviditeettireserviä tai sijoituksia ei jouduta käyttämään tai realisoimaan.

Pitkän aikavälin likviditeettiriskiä seurataan ja se raportoidaan omana riskinään, mutta sitä ei hallita erillisenä riskinä vaan osana korkoriskin hallintaa.

3.8 Strategiset riskit

Strategisilla riskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät vakuutusyhtiön strategiaan ja johtuvat vääristä liiketoimintapäätöksistä, liiketoimintapäätösten väärästä tai epäonnistuneesta toteutuksesta tai kyvyttömyydestä sopeuttaa liiketoiminta muuttuviin olosuhteisiin tai tavoiteltavan tulevan tilan mukaiseksi.

Strategialla tarkoitetaan joukkoa pitkän aikavälin suunnitelmia ja toimenpiteitä, joiden avulla vakuutusyhtiö siirtyy nykytilasta toivottuun tulevaan tilaan.

Strategisilla riskeillä on monta eri ulottuvuutta, ja ne on jaettu seuraaviin ryhmiin:

- strategiset makroriskit, jotka liittyvät esimerkiksi väestön, sosiaaliturvan ja kulttuurin trendimuutoksiin, sääntelyn, viranomaisvalvonnan ja politiikan muutoksiin tai ilmaston ja geopolitiikan trendimuutoksiin,
- toimialakohtaiset strategiset riskit, jotka liittyvät muutoksiin vakuutus- tai finanssialan kilpailussa ja vakuutuksenottajien tai sijoittajien kysynnässä ja
- sisäiseen toimintaan liittyvät strategiset riskit, jotka voivat olla esimerkiksi laajentumiseen tai sisäiseen kehittämiseen liittyviä riskejä tai lisäpääomituksen saatavuusriskejä.

Strategisten riskien hallinnan lähtökohtana on tunnistaa konsernin ja kunkin konserniyhtiön strategiset riskit ja havainnoida erilaisia heikkoja signaaleja sekä arvioida, millä tavoin erilaiset tapahtumat, trendit ja skenaariot vaikuttavat liiketoiminnan kestävytyteen ja vakavaraisuusaseman kehitykseen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

3.9 Maineriski

Maineriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että tuotenimi Fennia tai Fennia-konserniin kuuluvan yksittäisen yhtiön julkinen kuva vahingoittuu. Maineriskiä voi aiheutua myös yhteistyökumppaneista, jos niiden arvot ja / tai toimintaperiaatteet poikkeavat Fennia-konsernin vastaavista. Maineriski on yleensä seuraus muista toteutuneista riskeistä tai tapahtumista, esimerkiksi operatiivisten riskien toteutumisesta.

Maineriskin hallinnan lähtökohtana on tunnistaa, mitkä mahdolliset tapahtumat voivat vaikuttaa negatiivisesti konsernin tai konserniyhtiön maineeseen. Maineriskin luonne poikkeaa muiden riskien luonteesta siten, että riskitapahtumat voivat perustua todellisiin tapahtumiin tai osittain tai kokonaan vailla todellisuuspohjaa oleviin tapahtumiin (esimerkiksi perätön huhu). Maineriskit ovat usein ennaltaehkäistävissä tai tapahtumien vaikutusta voidaan yleensä vähentää.

Maineriskin hallinta perustuu siihen, että liiketoiminta ja sen rajoitukset tunnetaan ja ymmärretään kokonaisvaltaisesti. Maineriskiä ei voida hallita omana riskialueenaan, vaan lähinnä operatiivisten riskien hallinnan laajenuksena. Kun maineriskiin vaikuttavat riskit on tunnistettu, voidaan organisaation sisällä toteuttaa erilaisia riskienvähentämistoimenpiteitä.

Onnistunut maineriskin hallinta perustuu osaltaan selkeään ja harkittuun ulkoiseen viestintään. On tärkeää, että sanoma on oikea, ja että se on oikean tahon oikealle taholle viestimä.

Maineriskin hallintaan liittyy myös lakien, säännösten ja määräysten noudattaminen sekä toimiminen viranomaisten edellyttämällä tavalla. Vakuutusyhtiön julkinen kuva ja luotettavuus voivat kärsiä, jos lakeja, säännöksiä ja määräyksiä sekä viranomaisten asettamia vaatimuksia ei noudateta.

3.10 Ryhmäriskit

Ryhmäriskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka johtuvat siitä, että Fennia ja sen tytäryhtiöt harjoittavat liiketoimintaa konsernimuodossa. Ryhmäriskit voidaan jakaa seuraaviin ryhmiin:

- transaktioriskit,
- tartuntariskit,
- eturistiriitariskit,
- keskittymäriskit ja
- hallintoon liittyvät riskit.

Transaktioriskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät ryhmänsisäisiin transaktioihin, esimerkiksi asianmukaiseen hinnoitteluun.

Tartuntariskeihin luetaan tilanteet, joissa yhden yhtiön ongelmat tai ottamat riskit tarttuvat joihinkin konsernin muihin yhtiöihin tai koko konserniin. Tähän ryhmään luetaan myös moraalikatoon liittyvät riskit ("moral-hazard" -riskit), joilla tarkoitetaan tilanteita, joissa yhden yhtiön tahallisesti ja epämoraalisesti ottama riski ja siitä syntyvä tappio siirtyvät emoyhtiön tai muiden yhtiöiden joko osittain tai kokonaan kannettaviksi.

Eturistiriitariskejä syntyy, kun joidenkin konserniyhtiöiden tai koko konsernin intressit ovat keskenään ristiriidassa.

Keskittymäriskejä syntyy, jos yksittäisestä vastapuolesta tulee konsernitasolla liian merkittävä, vaikka riski olisikin sallituissa rajoissa yksittäisten yhtiöiden osalta.

Hallintoon liittyvät riskit johtuvat siitä, että osa toiminnoista on järjestetty konsernitasolla ja osa toiminnoista yksittäisen yhtiön tasolla. Yhtiöiden hallintojärjestelmien eroista voi syntyä koordinoitavihaasteita ja lisäriskejä.

Ryhmäriskien hallinta perustuu selkeään konsernirakenteeseen. Monimutkaisissa omistuskuvioissa ryhmäriskin merkitys kasvaa. Lisäksi asianmukainen ryhmäriskien hallinta perustuu siihen, että liiketoimintaa suunnitellaan ja seurataan sekä yksittäisten yhtiöiden että konsernin tasolla. Ainoastaan siten voidaan varmistaa ja seurata ryhmätavoitteiden kehitystä ja niiden saavuttamista.

Ryhmäriskien hallinta perustuu myös siihen, että koko konsernin sisäisen valvonnan järjestelmä, erityisesti riskienhallintajärjestelmä ja säännösten noudattamisen valvonta sekä niihin liittyvät ilmoitusmenettelyt, on määritelty ja toteutettu johdonmukaisesti ja läpinäkyvästi. Eri tahojen roolien ja vastuiden tulee myös konserninäkökulmasta olla selkeitä ja määriteltyjä.

4 Vakavaraisuuden hallinta

Riskinkantokyvyllä tarkoitetaan omaa varallisuutta, joka on käytettävissä tappioiden kattamiseen. Riskinottohalukkuudella tarkoitetaan sitä, kuinka paljon riskiä ollaan halukkaita ottamaan liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi, eli kuinka paljon omasta varallisuudesta ollaan valmiita sitomaan riskinottoon. Riskinsietokyvyllä tarkoitetaan sitä, kuinka paljon oma varallisuus saa heilahdella liiketoimintatavoitteisiin pyrittäessä.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena konsernissa on tukea liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamista ja liiketoiminnan jatkuvuutta. Tämä toteutetaan varmistamalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn, riskinottohalukkuuteen ja riskinsietokykyyn sekä luomalla edellytykset häiriöttömään toimintaan myös odottamattomien tappioiden varalta tunnistamalla ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat liiketoimintastrategian ja muiden tavoitteiden toteutumiseen.

Yleistä riskinottohalukkuutta ja riskinsietokykyä hallitaan asettamalla merkittävimmille riskeille ja yhdistetyille riskeille mittareita ja tavoiterajoja (ns. riskibudjetointi). Asetettujen riskikohtaisten rajoitusten on tehokkaasti rajoitettava riskiprofiilia siten, että vakavaraisuus ja riskinotto pysyvät hallinnassa ja sallituissa rajoissa.

■ Hallituksen ehdotus voiton käytöstä

Fennian voitonjakokelpoiset varat olivat 251 856 307,34 euroa. Yhtiön tilikauden tappio oli 12 493 870,03 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle että tilikauden tappio katetaan varmuusrahastosta.

Helsingissä 7. päivänä maaliskuuta 2017

Mikael Ahlbäck

Matti Pörhö

Antti Kuljukka
toimitusjohtaja

Jussi Järventaus

Eva Liljeblom

Jyrki Mäkynen

Timo Salli

Paul Stucki

Tilintarkastuskertomus

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia-nimisen yhtiön (y-tunnus 0196826-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa. Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten

arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.

- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuvin tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea toimintakertomukseen sisältyvä informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko toimintakertomukseen sisältyvä informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomukseen sisältyvässä informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 10.3.2017
 KPMG OY AB

Petri Kettunen
 KHT

Marcus Tötterman
 KHT

Hallintoneuvoston lausunto

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian hallintoneuvosto on käsitellyt yhtiön vuoden 2016 tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sekä tilintarkastuskertomuksen. Hallintoneuvostolla ei ole niiden johdosta huomauttamista.

Hallintoneuvosto esittää 26.4.2017 kokoontuvalle yhtiökokoukselle, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistettaisiin ja hallituksen ehdotus vuosituloksen käyttämisestä hyväksyttäisiin.

Helsingissä maaliskuun 22. päivänä 2017

Hallintoneuvoston puolesta

Janne Ylinen
hallintoneuvoston puheenjohtaja

Hallintoneuvosto

Puheenjohtaja

Janne Ylinen

toimitusjohtaja
Kokkolan Halpa-Halli Oy
Kokkola

Varapuheenjohtajat

Marianne Kaasalainen

toimitusjohtaja
Oy Patrol Trading Ab
Espoo

Seppo Kukkola

toimitusjohtaja, rakennusneuvos
Kukkola-Yhtiöt Oy
Rovaniemi

Jäsenet

Pekka Auramaa

toimitusjohtaja
Kuljetusliike Y. Auramaa Oy
Eura

Michael Cedercreutz

toimitusjohtaja
Oy Victor Ek Ab
Helsinki

Risto Finne

hallituksen puheenjohtaja
Kuopion Konepaja Oy
Kuopio

Jarmo Halonen

toimitusjohtaja
Elecster Oyj
Toijala

Ilkka Jalonen

Puheenjohtaja
Ilja Consulting Oy
Espoo

Juha Järvi

toimitusjohtaja
Ka-Mu Oy
Karstula

Jouko Kauhanen

hallituksen puheenjohtaja
Actiw Oy
Naarajärvi

Pia Kauma

kaupunginhallituksen jäsen
Espoo

Hannu Kekäläinen

hallituksen puheenjohtaja
Check Point Finland Oy
Piikkiö

Jaana Kokko

toimitusjohtaja
Oulun Autokuljetus Oy
Oulu

Matti Koskenkorva

yrittäjäneuvos
Tampere

Jaana Kotro

toimitusjohtaja
Teknopower Oy
Turku

Perttu Kouvalainen

toimitusjohtaja
FunMedia Oy
Joensuu

Pekka Kuivalainen

toimitusjohtaja
Pisla Oy
Viitasaari

Matti Kurttio

hallituksen puheenjohtaja
Tormets Oy
Tornio

Maunu Lehtimäki

toimitusjohtaja
Evli Pankki Oyj
Helsinki

Markus Lindblom

hallituksen puheenjohtaja
RTV-Yhtymä Oy
Riihimäki

Vesa Luhtanen

toimitusjohtaja
L-Fashion Group Oy
Lahti

Hannu Löytönen

teollisuusneuvos
toimitusjohtaja
Betset Oy
Kyyjärvi

Tauno Maksniemi

hallituksen puheenjohtaja
Krapihovi
Helsinki

Jouko Manninen

kaupunginjohtaja
Kuusamon kaupunki
Kuusamo

Antti Mykkänen

Fennian henkilöstön edustaja
Yrittäjien Fennian Kenttä ry
Lahti

Martti Paunu

toimitusjohtaja
Väinö Paunu Oy
Tampere

Ari Penttilä

toimitusjohtaja
Matkaporjat Oy
Tampere

Tapio Pitkänen

toimitusjohtaja
Omatalo Oy
Sonkajärvi

Raimo Puustinen

toimitusjohtaja
Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj
Joensuu

Pekka Rantamäki

toimitusjohtaja
Rantamäki Advisors Oy
Hyvinkää

Ari Rinta-Jouppi

toimitusjohtaja
Rinta-Joupin Autoliike Oy
Tervajoki

Meliina Ruokonen

hallituksen puheenjohtaja
Aarikka Oy
Helsinki

Ali U. Saadetdin

hallituksen puheenjohtaja
A Saadetdin Oy
Tampere

Seppo Saajos

hallituksen puheenjohtaja
Saajos Yhtiöt
Lohja

Kaj Ström

hallituksen puheenjohtaja
Motoral Oy
Helsinki

Risto Tornivaara

toimitusjohtaja
Danske Bank Oyj

Helsinki

Heikki Vauhkonen

toimitusjohtaja

Tulikivi Oyj

Helsinki

Rauno Vennola

toimitusjohtaja

Terra-Team Oy

Espoo

Henrik Wikström

hallituksen jäsen

Sarlin Oy Ab

Vantaa

Jarkko Wuorinen

toimitusjohtaja

Ahlman & Wuorinen Development AWD Oy

Savonlinna

Jens Österberg

toimitusjohtaja

Oy Petsmo Products Ab

Vaasa

Fennian hallinto 1.1.2017

Hallitus

Puheenjohtaja

Mikael Ahlbäck

teollisuusneuvos, konsernijohtaja
Ab Rani Plast Oy
Teerijärvi

Varapuheenjohtaja

Matti Pörhö

kauppaneuvos, CEO
Pörhön Autoliike Oy
Oulu

Jäsenet

Jussi Järventaus

OTL, VT
Espoo

Lars Koski

toimitusjohtaja
Laihian Mallas Oy
Laihia

Eva Liljeblom

professori
Hanken School of Economics, Helsinki ja Lund University, Ruotsi
Helsinki

Jyrki Mäkynen

toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja
Oy HM Profiili Ab
Seinäjoki

Timo Salli

toimitusjohtaja
Katsa Oy
Tampere

Paul Stucki

toimitusjohtaja
Orfer Oy
Orimattila

Hallituksen sihteeri

Sanna Elg

lakiasiaintohtaja
Fennia
Helsinki

Fennian hallinto 1.1.2017

Tilintarkastajat

KPMG OY AB

Petri Kettunen
KHT

Alex Wahlroos
KHT

Varatilintarkastajat

KPMG OY AB

Tiia Kataja
KHT

Marcus Tötterman
KHT

Fennian hallinto 1.1.2017

Johto

Johtoryhmä

Antti Kuljukka

toimitusjohtaja

Eero Eriksson

varatoimitusjohtaja, sijoitukset ja asiakasrahoitus sekä sisäiset palvelut

Kimmo Kilpinen

varatoimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, kentänjohtaja

Timo Ahvonen

kehitysjohtaja

Pasi Karppi

tietohallintojohtaja

Vesa-Matti Kultanen

johtaja, korvauspalvelut

Mika Aho

johtaja, vakuutuspalvelut

Sanna Elg

lakiasiaintohtaja, johtoryhmän sihteeri

Mika Manninen

johtaja, riskienhallinta (riippumaton)

Aktuaaritoimi

Risto Heimo

aktuaarijohtaja, SHV

Fennian hallinto 1.1.2017

Lääkärit

Mikael Hedenborg

lääketieteen ja kirurgian tohtori
työterveyshuollon erikoislääkäri,
ylilääkäri
vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Lauri Keso

lääketieteen ja kirurgian tohtori,
sisätautien ja reumatologian
erikoislääkäri
vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Juha Liira

lääketieteen ja kirurgian tohtori,
työterveyshuollon ja työlääketieteen
erikoislääkäri
vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Teemu Paatela

lääketieteen lisensiaatti,
ortopedian erikoislääkäri

Mika Paavola

lääketieteen tohtori,
ortopedian ja traumatologian
erikoislääkäri

Timo Yrjönen

lääketieteen tohtori,
ortopedian erikoislääkäri

Heikki Österman

lääketieteen lisensiaatti,
ortopedian ja traumatologian
erikoislääkäri

Fennian hallinto 1.1.2017